

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ za rok 2024 i rekomendacje na 2025 rok dla województwa lubuskiego

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Zielonej Górze
Wydział Polityki Społecznej

Maj 2025 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
I. Demografia	5
II. Zasoby pomocy społecznej w gminach w 2024 r.	16
III. Zasoby pomocy społecznej w powiatach w 2024 r.	27
IV. Zasoby samorządu województwa w zakresie polityki społecznej za 2024 r.....	37
V. Zadania zlecone samorządu województwa lubuskiego z zakresu administracji rządowej w 2024 r.	52
VI. Wnioski z oceny zasobów pomocy społecznej za 2024 r. i rekomendacje na 2025 rok.....	57

Skróty używane w tekście:

CAS – Centralna Aplikacja Statystyczna

CIS – Centrum Integracji Społecznej

CUS – Centrum Usług Społecznych

DPS – Dom Pomocy Społecznej

EFS - Europejski Fundusz Społeczny

GO – Gospodarstwo Opiekuńcze

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – Jednostka samorządu terytorialnego

KIS – Klub Integracji Społecznej

LPRES – Lubuski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

MRiPS-03 – Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej –
pieniężnych, w naturze i usługach

MRiPS-06 – Sprawozdanie roczne: wybrane jednostki organizacyjne pomocy
społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz zatrudnienie w systemie pomocy
społecznej

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

OA – Ośrodek Adopcyjny

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

OZPS – Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – Podmiot Ekonomii Społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacyjny Osób Niepełnosprawnych

POW – Placówka opiekuńczo-wychowawcza

POWER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze

WTZ - Warsztat Terapii Zajęciowej

ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wstęp

Ocena zasobów pomocy społecznej jest zadaniem, realizowanym na podstawie art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn.zm.). Samorząd województwa zobligowany jest do opracowywania corocznie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizy lokalne, sporządzane przez samorządy gmin i powiatów.

Ocena powinna być przedstawiona przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego. Ocena wraz z rekomendacjami ma być podstawą do planowania budżetu na rok kolejny. Następnie, samorząd województwa jest zobligowany do przekazania oceny zasobów pomocy społecznej sporządzonej na podstawie ocen przygotowanych przez gminy i powiaty z obszaru województwa, właściwemu wojewodzie do 31 lipca każdego roku.

Dokonana analiza służyć ma ocenie efektywności systemu pomocy społecznej na tle lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej, co w perspektywie pozwoli na wytyczanie nowych kierunków zmian w polityce społecznej.

Narzędzie, które wykorzystywane jest do sporządzenia oceny to elektroniczna aplikacja pn. Centralna Aplikacja Statystyczna (CAS) umożliwiająca analizę zasobów przygotowaną w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, projektu 1.16. „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”. Wszystkie jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa lubuskiego sporządziły ocenę w CAS.

Narzędzie elektroniczne CAS powinno współdziałać z wybranymi modułami systemu i automatycznie pobierać część danych z baz Głównego Urzędu Statystycznego, Narodowego Funduszu Zdrowia, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a także z Systemu Informacji Oświatowej.

Przy opracowaniu oceny zasobów pomocy społecznej posłużono się dodatkowo informacjami z innych źródeł, takich jak Lubuski Urząd Wojewódzki w Gorzowie Wielkopolskim (sprawozdania roczne MRiPS-03, MRiPS-05, MRiPS-06 i opracowania własne), Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze.

I. Demografia

1.1. Ogólna liczba mieszkańców.

Województwo lubuskie w obecnych granicach istnieje od 1999 roku i zajmuje 13 988 km², co stanowi 4,5% powierzchni Polski. Jest województwem znajdującym się na przedostatnim miejscu wśród województw pod względem liczby ludności w Polsce. Według danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze na dzień 31 grudnia 2024 r. liczba mieszkańców województwa lubuskiego wynosiła 969 819 osób, tj. 2,6% ogółu ludności Polski (37 489 087). Od 2013 r. liczba ta sukcesywnie maleje. Gęstość zaludnienia na 1 km² wyniosła 69 osób (14. lokata w kraju). Wskaźnik ten znacznie różnił się w poszczególnych powiatach, najwyższy był w miastach na prawach powiatu: w Gorzowie Wlkp. na 1 km² przypadało 1338 osób i w Zielonej Górze – 504 osoby oraz w powiecie nowosolskim – 106 osób na 1 km², a najniższy zanotowano w powiecie sulęcińskim – 28 osób na 1 km².

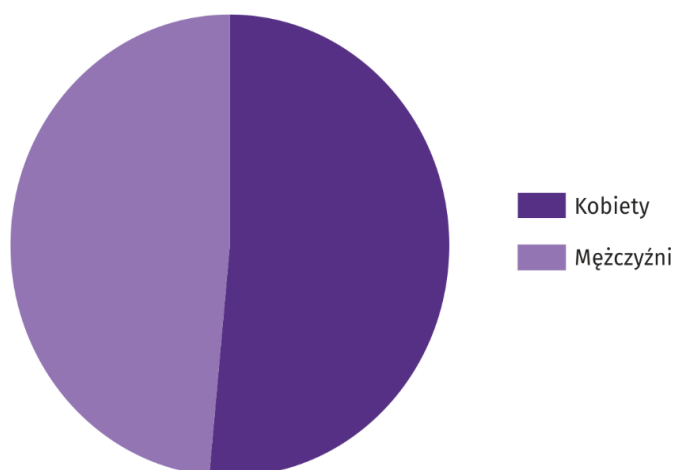
Tablica 1. Ludność według płci w województwie lubuskim w 2024 r. Stan w dniu 31 XII.

Wyszczególnienie	W osobach	Udział (w %)	2023 = 100
Ogółem	969819	100,0	99,5
Kobiety	499348	51,5	99,5
Mężczyźni	470471	48,5	99,4

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

W województwie w ogólnej liczbie ludności przeważają kobiety. W 2024 r. ich udział w ludności wyniósł 51,5% i był nieznacznie niższy niż w całym kraju (51,7%). W rezultacie nieco niższy był także współczynnik feminizacji – na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet (w kraju wskaźnik przyjął wartość 107).

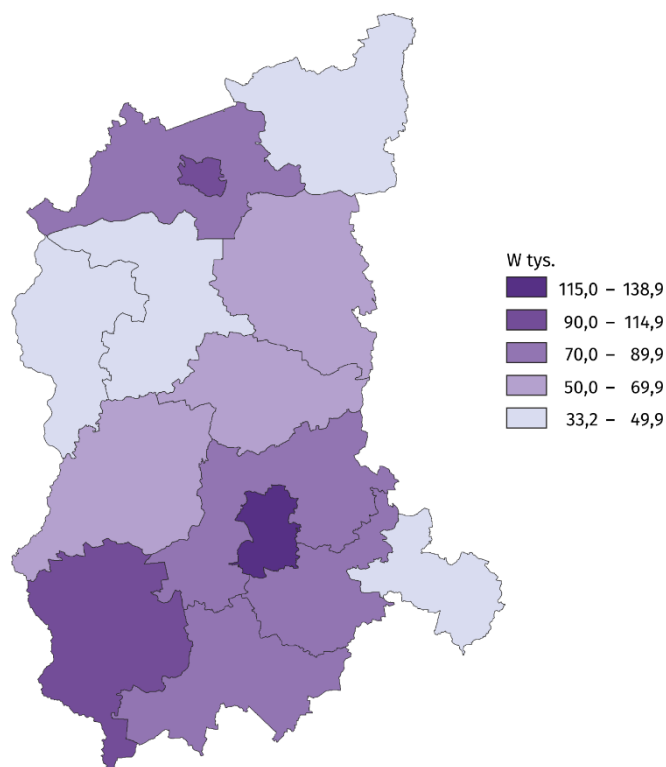
Wykres 1. Struktura ludności według płci w 2024 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

Województwo podzielone jest administracyjnie na 12 powiatów oraz 2 miasta na prawach powiatu - Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra oraz 82 gminy.

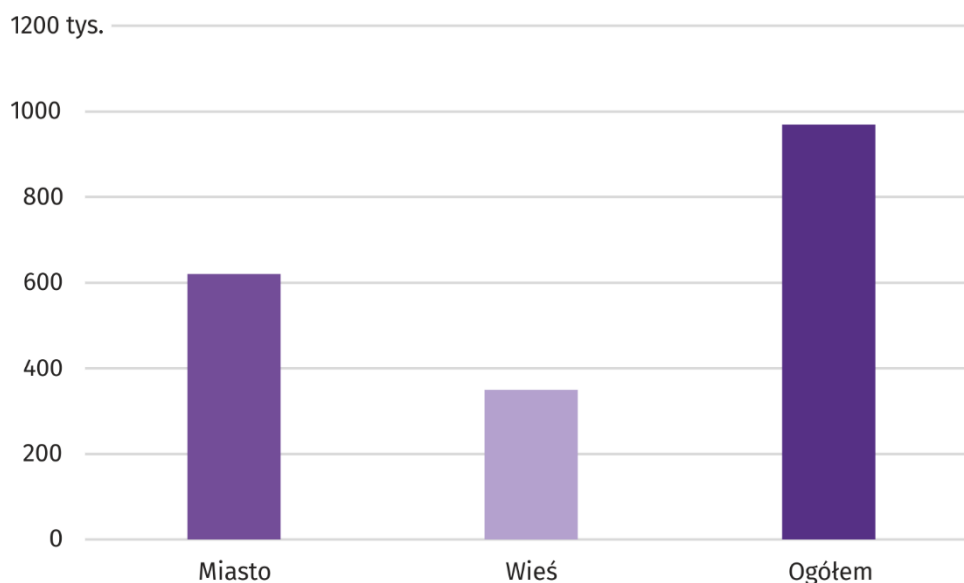
Mapa 1. Ludność w województwie lubuskim według powiatów w 2024 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

W roku 2024 w dalszym ciągu obserwowano spadek liczby ludności województwa lubuskiego – o 5 204 osoby w stosunku do 2023 roku.

Wykres 2. Ludność w województwie lubuskim według miejsca zamieszkania w 2024 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

Największy spadek liczby ludności w stosunku do roku ubiegłego odnotowano w powiecie żarskim o 846 osób. W pozostałych powiatach spadek ludności wyglądał następująco:

- powiat żagański – o 671 osób,
- miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp. – o 547 osób,
- powiat krośnieński – o 530 osób,
- powiat nowosolski – o 472 osoby,
- powiat strzelecko-drezdenecki – o 454 osoby,
- powiat międzyrzecki – o 400 osób,
- powiat świebodziński – o 352 osoby,
- powiat zielonogórski – o 323 osoby,
- powiat sulęciński – o 304 osoby,
- powiat wschowski – o 249 osób,
- powiat słubicki – o 175 osób,
- miasto na prawach powiatu Zielona Góra – o 63 osoby.

Wzrost liczby ludności odnotowano jedynie w powiecie gorzowskim – o 182 osoby.

1.2. Struktura wieku i przyrost naturalny.

Jednym z kluczowych czynników wpływających na społeczno-gospodarczy rozwój województwa lubuskiego były zmiany struktury demograficznej społeczeństwa. Zasoby

ilościowe ludności to podstawowy składnik kapitału ludzkiego. Zmiany w strukturze wieku ludności wskazują na postępujące procesy starzenia się społeczeństwa. Sukcesywnie maleje liczba młodzieży w populacji, rośnie natomiast liczba osób starszych. Dane według biologicznych grup wieku:

- 0 – 14 lat:

2024 137 566 r.; 2023 r. 142 781; (mniej o 5 215 osób);

- 15 - 64 lat:

2024 r. 628 105; 2023 r. 633 480; (mniej o 5 375 osób);

- 65 lat i więcej:

2024 r. 204 148; 2023 r. 198 762; (więcej o 5 386 osób).

Ujemny przyrost naturalny w województwie lubuskim osłabia potencjał ludnościowy oraz ma negatywny wpływ na strukturę ludnościową regionu. Starzenie się społeczeństwa wpływa na zmniejszenie się ludności w wieku aktywności zawodowej. W 2024 r. ludność województwa lubuskiego według ekonomicznych grup wieku wynosiła:

- 171 611 osoby w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 3 733 osoby w stosunku do 2023 r.),
- 562 828 osób w wieku produkcyjnym (mniej o 5 008 osób w stosunku do 2023 r.),
- 235 380 osoby w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 3 537 osób w stosunku do 2023 r.).

Biorąc pod uwagę dane od 2013 r., widoczny jest spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wyraźny wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym.

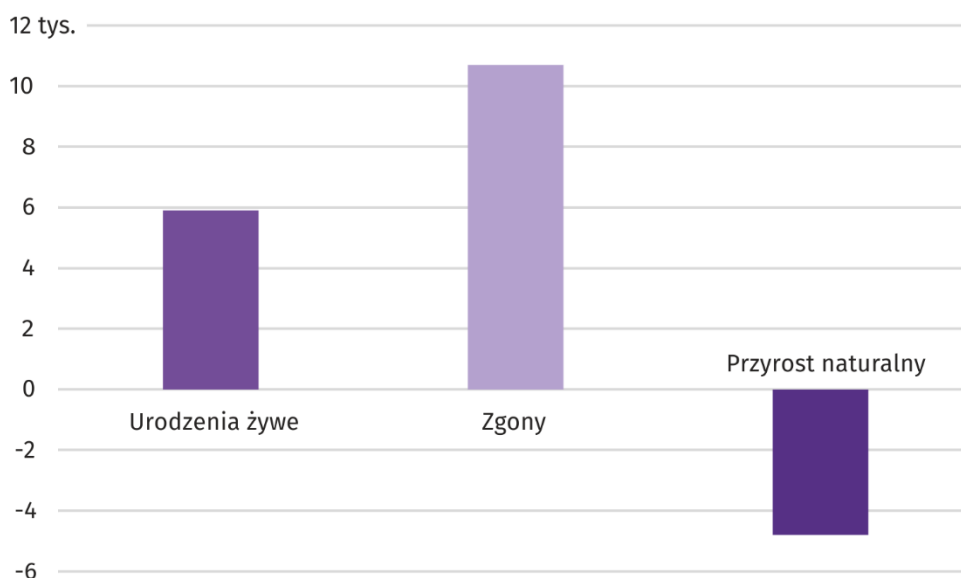
Tablica 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku. Stan w dniu 31 XII.

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ogółem	1021470	1020307	1018075	1017376	1016832	1014548	1011592	993329	985487	979976	975023	969819
w wieku przedprodukcyjnym	188345	186481	184524	183640	183691	183315	182801	181977	180759	178418	175344	171611
w wieku produkcyjnym	657450	650536	642638	635141	627171	618604	610173	590101	580965	573903	567836	562828
w wieku poprodukcyjnym	175675	183290	190913	198595	205970	212629	218618	221251	223763	227655	231843	235380

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

Uwaga: Liczba ludności od 2020 r. została opracowana przy uwzględnieniu wyników NSP 2021.

Wykres 3. Ruch naturalny w 2024 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

1.3. Kształtowanie się bezrobocia.

1.3.1. Bezrobocie rejestrowane.

Na koniec 2024 roku w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 786,2 tys. osób bezrobotnych – o 2,0 tys. osób (0,3%) mniej niż w końcu 2023 r. Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych zanotowano w 9 województwach (największy w województwie lubelskim o 1 612 osób).

Tabela nr 1. Liczba bezrobotnych na koniec grudnia 2023 i 2024 r. oraz stopa bezrobocia w poszczególnych województwach

Województwo	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych		Stopa bezrobocia
	31.12.2023 r.	31.12.2024 r.	31.12.2024 r.
POLSKA	788 229	786 179	5,1%
dolnośląskie	52 970	55 474	4,6%
kujawsko-pomorskie	54 376	55 333	7,3%
lubelskie	57 386	55 774	7,4%
lubuskie	15 379	15 926	4,5%
łódzkie	53 158	53 336	5,4%
małopolskie	60 947	60 654	4,2%
mazowieckie	110 526	109 020	4,0%
opolskie	20 309	19 997	5,9%
podkarpackie	67 653	67 336	8,7%

podlaskie	30 992	30 354	6,9%
pomorskie	42 807	42 924	4,6%
śląskie	62 445	62 583	3,6%
świętokrzyskie	33 724	32 289	7,5%
warmińsko-mazurskie	39 317	38 879	8,3%
wielkopolskie	46 531	46 625	3,0%
zachodniopomorskie	39 709	39 675	6,8%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Stopa bezrobocia dla województwa lubuskiego na koniec ubiegłego roku osiągnęła poziom 4,5% (w grudniu 2023 r. – 4,3%) i znaleźliśmy się na piątym miejscu pod względem najniższego poziomu tego wskaźnika. W Polsce stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 5,1 % i była na tym samym poziomie co w roku poprzednim. Porównując rok do roku stopa bezrobocia spadła w dwóch powiatach (powiat krośnieński i świebodziński), w dziesięciu powiatach wzrosła, a w dwóch utrzymała się na niezmiennym poziomie (powiat sulęciński i wschowski). Najniższa stopa bezrobocia była w powiecie świebodzińskim (2,2%), słubickim (2,3%) i gorzowskim grodzkim (2,4%). Najwyższa stopa bezrobocia była w powiecie strzelecko-drezdeneckim (10,0%), wschowskim (7,5%) oraz międzyrzeckim (7,3%).

Tabela nr 2. Stopa bezrobocia i liczba bezrobotnych według powiatów – stan na koniec roku

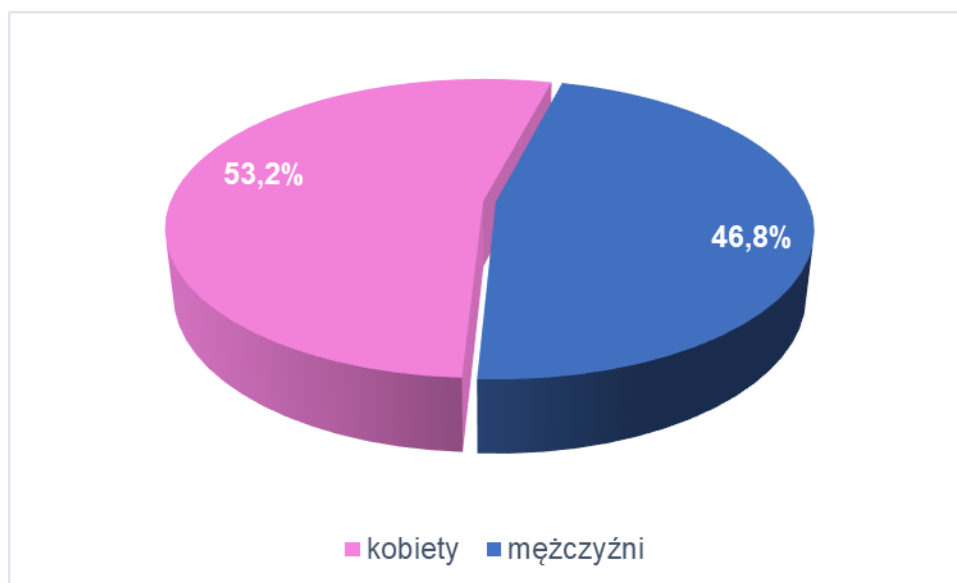
Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia [%] (XII 2024)	Liczba bezrobotnych grudzień 2024 r.	Wzrost/spadek (-) w 2024 r.	Wzrost/spadek (-) (XII 2024 r./XII 2023 r.) [%]
m. Gorzów Wlkp.	2,4%	1 280	105	8,9%
gorzowski	3,6%	888	83	10,3%
krośnieński	5,7%	881	-95	-9,7%
międzyrzecki	7,3%	1 296	48	3,8%
nowosolski	6,0%	1 587	133	9,1%
słubicki	2,3%	378	16	4,4%
strzelecko - drezdenecki	10,0%	1 539	162	11,8%
sulęciński	4,4%	457	-1	-0,2%

świebodziński	2,2%	583	-70	-10,7%
wschowski	7,5%	952	0	0,0%
m. Zielona Góra	3,0%	1 996	45	2,3%
zielonogórski	6,7%	1 590	33	2,1%
żagański	5,3%	984	18	1,9%
żarski	5,3%	1 515	70	4,8%
Województwo	4,5%	15 926	547	3,6%

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy i Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie lubuskim na koniec grudnia 2024 r. wynosiła 15 926 i zwiększyła się o 547 osób w porównaniu z końcem grudnia 2023 r. Kobiety stanowiły 53,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, przed rokiem ich odsetek wynosił 54,4 %.

Wykres nr 1. Struktura bezrobotnych według płci w 2024 r.

Na koniec grudnia 2024 r. w rejestrach powiatowych urzędów pracy zarejestrowanych było 6 629 bezrobotnych mieszkańców wsi (41,6 % ogółu bezrobotnych), oraz 9 297 mieszkańców miast (odpowiednio 58,4%).

Od stycznia do grudnia 2024 r. w województwie lubuskim zarejestrowano 35 657 **bezrobotnych**, o 1 177 osób więcej niż w analogicznym okresie 2023 r. Wśród nowo zarejestrowanych bezrobotnych były osoby:

- poprzednio pracujące – 31 735
- kobiety – 17 925
- zamieszkałe na wsi – 13 322
- do 30 roku życia – 11 713
- bez kwalifikacji zawodowych – 11 051
- powyżej 50 roku życia – 6 969
- bez doświadczenia zawodowego – 6 680
- długotrwale bezrobotne – 6 404
- dotychczas niepracujące – 3 922
- niepełnosprawne – 2 765
- do 12 m-cy od ukończenia szkoły – 2 612

Natomiast w ciągu dwunastu miesięcy 2024 r. **wyrejestrowanych** zostało 35 110 bezrobotnych, o 284 więcej niż w analogicznym okresie 2023 r. Największą liczbę bezrobotnych wyrejestrowano z następujących przyczyn:

- podjęcie pracy – 17 818
- niepotwierdzenie gotowości do podjęcia pracy – 7 651
- dobrowolna rezygnacja ze statusu bezrobotnego – 2 539
- rozpoczęcie stażu – 2 281
- rozpoczęcie szkolenia – 677
- odmowa pracy bez uzasadnionej przyczyny – 614
- rozpoczęcie pracy społecznie użytecznej – 603

1.3.2. Struktura bezrobotnych

W 2024 r. najwięcej bezrobotnych odnotowano w kategoriach wiekowych: od 35 do 44 lat – 4 066 osób (25,5% ogółu) oraz od 45 do 54 lat – 3 688 osób (23,2%). Najmniej liczna była grupa w wieku 18-24 lata – 1 932 osoby (12,1% ogółu).

W przypadku wieku spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata (o 2,1%). Natomiast największy wzrost odnotowano wśród osób w wieku 45-54 lata (o 9,5%).

Tabela nr. 3 Struktura bezrobotnych wg wieku – stan na 31.12.2024 roku

Wiek	Bezrobotni – stan na 31 grudnia			Dynamika (XII 2023 r. = 100%)
	2023 r.	2024 r.		
		Liczba	Udział	
Ogółem	15 379	15 926	100,0%	103,6%
18-24 lata	1 790	1 932	12,1%	107,9%
25-34 lata	3 541	3 467	21,8%	97,9%
35-44 lata	3 989	4 066	25,5%	101,9%
45-54 lata	3 368	3 688	23,2%	109,5%
55 lat i więcej	2 691	2 773	17,4%	103,0%

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Na koniec 2024 r. najwięcej bezrobotnych legitymowało się wykształceniem gimnazjalnym/podstawowe i poniżej – 4 578 osób (28,7%) oraz wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym – 4 362 osoby (27,4%). Najmniejszą liczbę bezrobotnych odnotowano z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 1 824 osoby (11,5%).

Na przestrzeni 2024 r., wśród bezrobotnych wg wykształcenia, największy wzrost liczby bezrobotnych odnotowano wśród osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym/branżowym (wzrost o 6,6%).

Tabela nr. 4 Struktura bezrobotnych wg wykształcenia – stan na 31.12.2024 roku

Tabela nr. 4 Struktura bezrobotnych wg wykształcenia – stan na 31.12.2024 roku				
Poziom wykształcenia	Bezrobotni – stan na 31 grudnia			Dynamika (XII 2023 r. = 100%)
	2023 r.	2024 r.		
		Liczba	Udział	
Ogółem	15 379	15 926	100,0%	103,6%
wyższe	1 839	1 888	11,8%	102,7%
policealne i średnie zawodowe/ branżowe	3 072	3 274	20,6%	106,6%
średnie ogólnokształcące	1 747	1 824	11,5%	104,4%
zasadnicze zawodowe/branżowe	4 275	4 362	27,4%	102,0%
gimnazjalne/podstawowe i poniżej	4 446	4 578	28,7%	103,0%

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Tabela nr. 5 Struktura bezrobotnych wg stażu pracy – stan na 31.12.2024 roku

Staż pracy	Bezrobotni – stan na 31 grudnia			Dynamika (XII 2023 r. = 100%)
	2023 r.	2024 r.		
		Liczba	Udział	
Ogółem	15 379	15 926	100,0%	103,6%
bez stażu	1 590	1 576	9,9%	99,1%
do 1 roku	2 999	3 223	20,2%	107,5%
1-5	3 900	4 006	25,1%	102,7%
5-10	2 627	2 668	16,8%	101,6%
10-20	2 508	2 553	16,0%	101,8%
20-30	1 266	1 364	8,6%	107,7%
30 lat i więcej	489	536	3,4%	109,6%

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Najwięcej bezrobotnych odnotowano ze stażem pracy od 1 do 5 lat (25,1% ogółu). Najmniej liczna była grupa ze stażem pracy 30 lat i więcej (3,4% ogółu). Bezrobotni bez stażu pracy stanowili 9,9% ogółu. W przypadku stażu pracy spadek liczby bezrobotnych odnotowano wśród osób bez stażu pracy (o 0,9%). Natomiast największy wzrost odnotowano wśród osób ze stażem powyżej 30 lat (o 9,6%).

Na koniec 2024 roku najwięcej bezrobotnych odnotowano wśród osób pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy (24,6% ogółu), natomiast najmniej liczna była grupa osób powyżej 24 miesięcy (13,4% ogółu). Największy spadek liczby bezrobotnych odnotowano wśród osób bez pracy powyżej 24 miesięcy (o 3,1%), natomiast największy wzrost odnotowano wśród osób bez pracy do 1 miesiąca (o 18,0%).

Tabela nr. 6 Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.12.2024 roku

Czas pozostawania bez pracy w m-cach	Bezrobotni – stan na 31 grudnia			Dynamika (XII 2023 r. = 100%)
	2023 r.	2024 r.		
		Liczba	Udział	
Ogółem	15 379	15 926	100,0%	103,6%
do 1 miesiąca	1 979	2 336	14,7%	118,0%
1-3 miesiące	3 939	3 919	24,6%	99,5%
3-6 miesięcy	2 632	2 647	16,6%	100,6%
6-12 miesięcy	2 630	2 730	17,1%	103,8%
12-24 miesiące	2 000	2 164	13,6%	108,2%
pow. 24 miesięcy	2 199	2 130	13,4%	96,9%

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

1.3.3. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubuskim.

Na koniec 2024 roku liczba bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego, wzrosła o 364 osoby. Największy wzrost odnotowano w przypadku osób powyżej 50 roku życia (więcej o 4,9%) oraz osób do 30 roku życia (4,4%). Zmniejszenie liczby bezrobotnych odnotowano w czterech kategoriach bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy: korzystający ze świadczeń pomocy społecznej, posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia, posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia oraz niepełnosprawni.

Tabela nr 7. Liczba i udział osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2023-2024

Wyszczególnienie	2023 r.	2024 r.		Dynamika (XII 2023 r. = 100%)
		Ogółem	Udział	
Bezrobotni ogółem	15 379	15 926	100,0%	103,6%
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	11 710	12 074	75,8%	103,1%
długotrwale bezrobotni	5 796	5 955	37,4%	102,7%
do 30 roku życia	3 435	3 585	22,5%	104,4%
powyżej 50 roku życia	4 311	4 522	28,4%	104,9%
korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	265	234	1,5%	88,3%
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	2 424	2 203	13,8%	90,9%
posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	48	36	0,2%	75,0%
niepełnosprawni	1 573	1 344	8,4%	85,4%

Źródło: opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

1.3.4. Cudzoziemcy

Na koniec grudnia 2024 r. w rejestrach powiatowych urzędów pracy odnotowano 375 bezrobotnych cudzoziemców, w tym 303 kobiety. Wśród zarejestrowanych cudzoziemców w województwie lubuskim 53 osoby posiadały prawo do otrzymywania zasiłku. W okresie od stycznia do grudnia 2024 r. w powiatowych urzędach pracy zarejestrowano 1 276 cudzoziemców.

II. Zasoby pomocy społecznej w gminach w 2024 r.

2.1. Infrastruktura społeczna w gminach w 2024 r.

Ochronę interesów osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz już wykluczonych zabezpiecza system pomocy społecznej, którego rolą jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Na terenie województwa lubuskiego funkcjonowało 81 ośrodków pomocy społecznej i 1 Centrum Usług Społecznych w Szcząncu oraz różnego rodzaju ośrodki wsparcia, a także wiele organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej, które uzupełniają system w sferze świadczonych usług.

Stan zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej w 2024 r. wyniósł 1 344 osoby, w centrum usług społecznych 9 osób. W powyższych jednostkach funkcję dyrektora/kierownika pełniły 82 osoby i 23 zastępców. Liczba pracowników socjalnych ogółem zatrudnionych w ośrodkach i CUS-ie w 2024 r. wyniosła 539 osób, (wzrost o 17 osób w stosunku do roku poprzedniego).

Tabela nr 9. Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej i CUS-ie według pełnionej funkcji

Pełniona funkcja	Liczba osób
główny specjalista pracy socjalnej	5
starszy specjalista pracy socjalnej - koordynator	14
starszy specjalista pracy socjalnej	115
specjalista pracy socjalnej	118
starszy pracownik socjalny	127
pracownik socjalny	160
główny specjalista będący pracownikiem socjalnym	0
pracownicy socjalni świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki	518
aspirant pracy socjalnej	11
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze, w tym:	144

pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	3
koordynatorów ds. komputeryzacji w pomocy społecznej	3
radcy prawni	3
pozostali pracownicy	524

Źródło: MRiPS-06 za I-XII 2024 r.

W ramach zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej, gminy oraz inne podmioty prowadziły w 2024 r. następujące jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu lokalnym (dane MRiPS-06):

- ośrodki pomocy społecznej – 81 i 1 centrum usług społecznych,
- ośrodki wsparcia ogółem:
 - liczba jednostek 85 (inny podmiot prowadzący 11 jednostek), o 4 więcej niż w roku 2023;
 - liczba miejsc w jednostkach 2087 (inny podmiot prowadzący – liczba miejsc 350);
 - liczba osób korzystających 2363 (inny podmiot prowadzący – 546 osoby);
- ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowe domy samopomocy):
 - liczba jednostek 26 (inny podmiot prowadzący – 5 jednostek);
 - liczba miejsc w tych domach 727 (inny podmiot prowadzący – 160 miejsc);
 - liczba osób korzystających 771 (inny podmiot prowadzący – 181 osób);
- dzienne domy pomocy:
 - liczba jednostek 22 (inny podmiot prowadzący - 2 jednostki);
 - liczba miejsc w jednostkach 548 (inny podmiot prowadzący - 45 miejsc);
 - liczba osób korzystających 670 (inny podmiot prowadzący - 51 osób);
- placówki zapewniające miejsca noclegowe (schroniska i noclegownie):
 - liczba jednostek 2 (inny podmiot prowadzący - 8 jednostek);
 - liczba miejsc - 347;
 - liczba osób korzystających – 902;
- kluby samopomocy:
 - liczba jednostek 35 (inny podmiot prowadzący – 2);
 - liczba miejsc 772 (inny podmiot prowadzący - 65);
 - liczba osób korzystających 882 (inny podmiot prowadzący – 71 osób);

- mieszkania treningowe i wspomagane:
 - liczba jednostek 42 (inny podmiot prowadzący na zlecenie gminy – 8),
w tym:
 - mieszkania treningowe – 9 (inny podmiot prowadzący na zlecenie gminy – 8);
 - mieszkania wspomagane – 33 (inny podmiot prowadzący na zlecenie gminy – 0).

2.2. Realizacja zadań w gminach w 2024 roku.

Zadania własne i zlecone gminy w zakresie pomocy społecznej wynikają z art. 17 i 18 ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej. Do zadań o charakterze diagnostyczno-strategicznym należy sporządzenie oceny zasobów pomocy społecznej, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz sporządzanie i przekazywanie sprawozdawczości. Gmina zobowiązana jest między innymi do udzielenia schronienia, zapewnienia posiłku osobom potrzebującym i dzieciom, przyznawania i wypłacania różnego rodzaju zasiłków. Istotnym elementem jest również praca socjalna i współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach. Samorząd gminny zapewnia także usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne oraz opłaca składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby, które rezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny.

2.2.1. Zadania własne o charakterze obowiązkowym.

Przyznawanie i wypłacanie zasiłków przewidzianych ustawą o pomocy społecznej, jak również świadczenie usług (przyznawanych bez względu na osiągnąty dochód), takich jak praca socjalna, należą min. do zadań gminy. Pomoc finansowa, usługowa, w naturze oraz w formie pobytu w placówkach wsparcia społecznego dla osób starszych i z niepełnosprawnością przyznawana jest po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania osoby zainteresowanej oraz w oparciu o dokumenty potwierdzające trudną sytuację osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc. W niniejszych sprawach wydawane są decyzje administracyjne, a prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje przede wszystkim osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego określonego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. W roku 2024 r. obowiązywały następujące kryteria dochodowe:

- na osobę samotnie gospodarującą – 776,00 zł;
- na każdą osobę w rodzinie – 600,00 zł.

Pomoc finansowa realizowana jest w formie zasiłków celowych, okresowych oraz zasiłków stałych (przysługujących osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, których dochód nie przekracza kryterium dochodowego). Osoby i rodziny, których dochód przekracza kryterium dochodowe, w szczególnie uzasadnionych przypadkach mogą również korzystać ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela nr 10. Liczba osób, którym przyznano świadczenia w formie zasiłków stałych i okresowych w latach 2022 - 2024

Rodzaj zasiłku	2022 r.	2023 r.	2024 r.
zasiłek stały	6 627	6 346	6090
zasiłek okresowy	8 498	7 903	6983

Źródło: MRIPS – 03

Na realizację świadczeń z zakresu zadań własnych gminy w roku 2024 samorządy wydatkowały 120 433 890 zł. Była to kwota wyższa o 13 189 941 zł w stosunku do roku 2023. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia wyniosła – 25 922. W stosunku do roku ubiegłego zmniejszyła się o 2 014 osób.

Struktura wydatków w roku 2024 przedstawiała się następująco:

- **zasiłki stałe ogółem** – 51 775 007 zł (wzrost o 13 750 181 zł w stosunku do 2023 roku);
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 6 090 (spadek o 256 osób w stosunku do 2023 r.);
- **zasiłki okresowe ogółem** – 14 124 357 zł (spadek o 2 005 092 zł w stosunku do 2023 r.);
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 6 983 (spadek o 920 osób w stosunku do 2023 r.);
 - **w tym z powodu bezrobocia** – 7 780 814 zł (spadek o 677 275 zł w stosunku do 2023 r.);
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 3 631 osób (spadek o 326 osób w stosunku do 2023 r.);
 - **w tym z powodu długotrwałej choroby** – 1 863 993 zł (spadek o 41 777 zł w stosunku do 2023 r.);

- liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 1 277 osób (spadek o 98 osób w stosunku do 2023 r.);
- **w tym z powodu niepełnosprawności** – 743 185 zł (spadek o 513 548 zł w stosunku do 2023 r.);
- liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 692 (spadek o 429 osób w stosunku do 2023 r.);
- **posiłek** – 10 625 237 zł (wzrost o 132 399 zł w stosunku do 2023 r.);
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 6 842 (spadek o 596 osoby w stosunku do 2023 r.);
 - **w tym posiłek dla dzieci** – 4 397 735 zł (spadek o 343 047 zł w stosunku do 2023 r.);
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 4 612 (spadek o 530 osób w stosunku do 2023 r.);
- **usługi opiekuńcze** – 17 837 700 zł (wzrost o 1 738 728 zł w stosunku do 2023 r.),
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 3 058 (wzrost o 72 osób w stosunku do 2023 r.);
 - **w tym usługi sąsiedzkie** – 483 231 zł (wzrost o 481 257 zł w stosunku do 2023 r.)
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia 141 (wzrost o 138 osób w stosunku do 2023 r.)
- **schronienie** – 4 193 432 zł (wzrost o 508 675 zł w stosunku do 2023 r.)
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 1 081 (spadek o 49 osób w stosunku do 2023 r.);
- **zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego** – 443 589 zł (wzrost o 142 270 zł w stosunku do 2023 r.);
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 99 (wzrost o 17 osób w stosunku do 2023 r.);
- **ubranie** – 14 400 zł (wzrost o 1 250 zł w stosunku do 2023 r.);
 - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 12 (spadek o 19 osób w stosunku do 2023 r.);
- **sprawienie pogrzebu** – 526 378 zł (wzrost o 52 534 zł w stosunku do 2023 r.);
 - liczba świadczeń – 136 (spadek o 13 świadczeń w stosunku do 2023 r.);
- **na inne zasiłki celowe i w naturze** – 20 893 646 zł (spadek o 1 131 148 zł w stosunku do 2023 r.);

- liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia – 13 828 (spadek o 1 405 osób w stosunku do 2023 r.).

Ponadto gminy ponosiły odpłatność za pobyt mieszkańców ich gmin w domach pomocy społecznej. W 2024 r. wydatkowano na ten cel 134 110 071 zł dla 2 425 osób, którym przyznano decyzją świadczenie (o 26 108 421 zł więcej niż w 2023 r.).

Pomoc w 2024 roku udzielana była następującej liczbie rodzin, w szczególności z powodu:

- ubóstwa – 11 291 (spadek o 1 194 rodzin w stosunku do 2023 r.);
- bezrobocia – 5 866 (spadek o 614 rodziny w stosunku do 2023 r.);
- długotrwałej lub ciężkiej choroby – 11 401 (spadek o 278 rodzin w stosunku do 2023 r.);
- niepełnosprawności – 9 908 (spadek o 442 rodziny w stosunku do 2023 r.);
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych – 2 771 (spadek o 389 rodziny w stosunku do 2023 r.);
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności – 1 455 (spadek o 201 rodzin w stosunku do 2023 r.);
- alkoholizmu – 2 235 (spadek o 24 rodziny w stosunku do 2023 r.);
- bezdomności – 1 464 (spadek o 10 rodzin w stosunku do 2023 r.);
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 529 (wzrost o 16 rodzin w stosunku do 2023 r.);
- zdarzenia losowego – 169 (wzrost o 23 rodziny w stosunku do 2023 r.);
- sytuacji kryzysowej – 369 (wzrost o 35 rodziny w stosunku do 2023 r.);
- przemoc domowa – 420 (wzrost o 4 rodziny w stosunku do 2023 r.);
- narkomanii – 343 (wzrost o 53 rodziny w stosunku do 2023 r.);
- klęski żywiołowej lub ekologicznej – 583 (wzrost o 581 rodzin w stosunku do 2023 r.);
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą - 16 (wzrost o 4 rodziny w stosunku do 2023 r.).

Ponadto z poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego, rodzinnego) skorzystało 3 130 rodzin, pomocy w formie pracy socjalnej uzyskało 19 620 rodzin, a w ramach interwencji kryzysowej udzielono wsparcia 301 rodzinom.

2.2.2. Zadania zlecone.

Katalog świadczeń, które zleca gminie administracja rządowa to m.in.:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznym. Zakres, okres oraz miejsce świadczenia pomocy usługowej określa ośrodek pomocy społecznej, a odpłatność za przyznaną pomoc uzależniona jest od wysokości posiadanego dochodu. W 2024 r. przyznano decyzją świadczenie 68 osobom (liczba osób w stosunku do 2023 r. nie uległa zmianie) na łączną kwotę 1 765 936 zł (wzrost nakładów w stosunku do 2023 r. o 112 343 zł);
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną – wydatkowano 4 480 000 zł dla 560 osób;
- pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium RP – kwota świadczeń – 0;
- wypłacanie wynagrodzenia należnego opiekunowi z tytułu sprawowania opieki, przyznane przez sąd – kwota świadczeń – 1 962 934 przyznanych 327 osobom (wzrost w stosunku do 2023 r. o kwotę 208 173 zł i wzrost liczby osób, którym przyznano decyzją świadczenia o 33).

2.3. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza.

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej samorząd gminny uzyskał nowe narzędzia w zakresie pracy z rodziną biologiczną – np. wykorzystanie pracy asystenta rodziny. Należy pamiętać, że umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być rozwiązaniem ostatecznym, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy, które wpłyną na pozytywne zmiany w rodzinie biologicznej, aby dziecko mogło powrócić pod jej opiekę. W świetle zapisów ustawy o pieczy zastępczej do głównych zadań samorządu gminnego należą: obowiązek opracowywania programów wspierania rodzin wychowujących małoletnie dzieci, konieczność stosowania wczesnej profilaktyki społecznej dla młodych rodzin, tworzenie środowiskowych form opieki pozarodzinnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, wprowadzenie stanowisk asystentów rodziny oraz powołanie zespołu interdyscyplinarnego.

Asystenta do danej rodziny kieruje kierownik OPS albo dyrektor centrum usług społecznych na wniosek pracownika socjalnego lub sądu. Z każdą rodziną, która

wyraziła zgodę na taką formę wsparcia, po wcześniejszej analizie funkcjonowania gospodarstwa domowego i jego mieszkańców, jest opracowywany m.in. plan pomocy rodzinie. Najważniejszym elementem tego planu jest prawidłowe określenie celów, jakie rodzina powinna i chce osiągnąć.

Na koniec grudnia 2024 r. zatrudnionych było 137 asystentów rodziny (wzrost o 10 osób w stosunku do roku ubiegłego), 118 osób zatrudnionych zostało na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy, 19 asystentów na podstawie umowy o świadczenie usług. Wydatki na wynagrodzenia wyniosły 12 274 076 zł (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 3 665 499 zł), z tego z budżetu gminy 9 002 012 zł, a 3 272 064 zł z innych źródeł. Z usług asystenta skorzystało 1 752 rodzin (wzrost w stosunku do 2023 r. o 39). 557 rodzin zostało zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny (wzrost o 65 w stosunku do 2023 r.).

2.4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń.

2.4.1. Świadczenia rodzinne

W 2024 r. ze świadczeń rodzinnych skorzystało średniomiesięcznie około 42 tys. rodzin z terenu województwa lubuskiego. W roku 2024 łącznie wypłacono ponad 346 tys. zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w kwocie ponad 38 mln zł. Wypłacono ponad 565 tys. świadczeń opiekuńczych (świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny i specjalny zasiłek opiekuńczy) na kwotę ponad 426 mln zł.

Od 1 stycznia 2024 r. weszła w życie ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. nr 1429), która wprowadziła zmiany zasad dot. świadczenia pielęgnacyjnego. Od początku roku gminy wypłaciły ponad 16,5 tys. świadczeń opiekuńczych na nowych zasadach, w kwocie ponad 53,2 mln zł.

2.4.2. Fundusz Alimentacyjny

W 2024 r. średnio w miesiącu świadczenie z funduszu alimentacyjnego pobierało 3,2 tys. rodzin. Lubuskie gminy wypłaciły prawie 61,4 tys. świadczeń z funduszu alimentacyjnego w kwocie 27,1 mln zł. Na koniec roku 2024 r. w województwie lubuskim było prawie 11,5 tys. dłużników alimentacyjnych, dla których gmina jest organem właściwym dłużnika.

2.5. Ocena i rekomendacje

Ośrodki pomocy społecznej podkreślają w OZPS, że główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność. Kolejnym czynnikiem przyznawania świadczeń jest bezrobocie

oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Konieczne jest wprowadzenie nowych form wsparcia nie w formie finansowej, ale w postaci katalogu usług dostępnych w środowisku lokalnym. **Należy zauważyć, że zmniejsza się liczba osób korzystających z pomocy społecznej w formie świadczeń pieniężnych. Dokonujące się zmiany gospodarcze, demograficzne wpływają na strukturę osób korzystających z pomocy społecznej, tj. ich oczekiwań i potrzeb. Pomoc finansowa nie powinna stanowić jedynej formy wsparcia. Działania ośrodków pomocy społecznej powinny zabezpieczać nie tylko sferę materialną, ale przede wszystkim wpływać na aktywizację społeczną, zawodową osób doświadczających różnych kryzysów.**

Dodatkowo w związku ze starzeniem się społeczeństwa i wydłużeniem życia, coraz więcej osób wymaga pomocy w formie usług opiekuńczych oraz kierowania do domów pomocy społecznej. Dla podtrzymania sprawności psychicznej i fizycznej seniorów należy podejmować działania z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej. Ośrodki wskazują również na znaczny wzrost wydatków związanych z pobytem osób skierowanych do domu pomocy społecznej. Powodem tej sytuacji jest wysoki koszt utrzymania w tych domach oraz zwiększone zapotrzebowanie na ten rodzaj pomocy. Zaleca się zatem utworzenie większej liczby ośrodków wsparcia dziennego oraz mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób, które są na tyle samodzielne, aby funkcjonować przy umiarkowanym wsparciu. Powyższe rozwiązania są korzystne, a ich koszty relatywnie niższe niż opieka w domach pomocy społecznej. Osoba starsza pozostaje w swoim naturalnym środowisku społecznym, co gwarantuje jej poczucie bezpieczeństwa. Zgłaszano również potrzebę intensyfikacji działań w zakresie rozwoju potencjału, zainteresowań i samorealizacji osób starszych. Możliwości takie dają kluby seniora czy uniwersytety trzeciego wieku.

Ważne jest zapewnienie odpowiedniej opieki zwiększającej się liczbie osób starszych, samotnych w miejscu ich zamieszkania. Usługi sąsiedzkie są nową formą świadczenia pomocy społecznej, która została wprowadzona pod koniec lipca 2023 roku na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami świadczenie usług sąsiedzkich jest możliwe od 1 listopada 2023 roku. Zgodnie z uchwaloną Ustawą usługi sąsiedzkie są formą wsparcia świadczoną przez osoby blisko mieszkające, które wynagradzane są przez gminę w formie pieniężnej. Rozwoju

usług społecznych, głównie dla osób starszych, które wymagają np. pomocy przy zrobieniu zakupów, sprzątaniu mieszkania, a jeszcze nie wymagają pomocy w formie usług opiekuńczych świadczonych przez opiekunki pozwoli na dłuższe pozostanie w środowisku lokalnym tych osób. Wdrożenie tego rodzaju usług może przyczynić się do zmniejszenia liczby osób umieszczanych w DPS-ach.

Wskazywana jest potrzeba kontynuowania pozyskiwania środków z rządowych programów „Opieka 75+”, „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” czy „Korpus wsparcia seniora”, „Opieka wytchnieniowa”.

Wyzwaniem w obszarze pomocy społecznej jest zabezpieczenie środków finansowych na utrzymanie osób starszych w domach pomocy społecznej oraz zabezpieczenie usług opiekuńczych osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami.

Nadal gminy wskazują na problemy kadrowe, które dotyczą w największej mierze pracowników socjalnych. Kadra się starzeje, a młode osoby nie są zainteresowane pracą w zawodzie, który postrzegany jest jako trudny, niewdzięczny i nieatrakcyjny finansowo. Z analizy danych OZPS wynika, że liczba pracowników socjalnych w wybranych gminach wiejskich jest wciąż niezadowalająca. Tam także obciążenie pracą tej grupy zawodowej jest największe. Coraz częściej wskazywana jest potrzeba walki z wypaleniem zawodowym i superwizji pracy socjalnej, jak również interdyscyplinarne ustawiczne szkolenie pracowników. Wyraźnym problemem jest również brak chętnych do pracy w charakterze opiekunki środowiskowej oraz niskie kompetencje zawodowe osób zainteresowanych taką pracą. Starzejące się społeczeństwo wymusza zwiększone zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w środowisku. Z uwagi na wiek i stan zdrowia podopiecznych bardzo istotny jest dobór wykwalifikowanej kadry, osób świadczących usługi na najwyższym poziomie. Ośrodki wskazują na konieczność przygotowania i wyszkolenia odpowiedniej ilości kadry a następnie zapewnienie stabilnego, odpowiedniego wynagrodzenia w stosunku do świadczonych usług. Jak podkreślają OPS-y jest to również rozwiązanie tańsze w porównaniu z umieszczaniem w domu pomocy społecznej. W wielu gminach prowadzony jest nieustanny nabór tego rodzaju pracowników, a i tak nie zabezpiecza to potrzeb. Szczególnie trudno jest w gminach przygranicznych, które nie są w stanie konkurować z wynagrodzeniami oferowanymi opiekunkom po stronie niemieckiej. Dodatkowo zgłaszane są potrzeby odpowiedniego kształcenia i szkolenia tej grupy zawodowej.

Gminy dostrzegają wyraźny wzrost wydatków na partycypację w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Zdecydowanie rekomendują wzrost nakładów na pracę z rodziną biologiczną dziecka. Z jednej strony na pracę z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze, po to, aby dziecko nie trafiło do systemu pieczy zastępczej. Z drugiej, praca z rodziną biologiczną dziecka po zabezpieczeniu dziecka w pieczy, po to aby stworzyć warunki do powrotu do środowiska rodzinnego. Zgłaszane są w tej materii liczne potrzeby w zakresie odpowiedniego zabezpieczania specjalistyczną kadrą – asystenci rodziny, specjalistycznym poradnictwem oraz placówkami wsparcia dziennego. Gminy wskazują na konieczność zagwarantowania adekwatności wynagrodzeń do wagi zadań realizowanych przez pracowników wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. **Zwiększona liczba nałożonych ustawowo zadań w obszarze pomocy społecznej powoduje wzrost obciążenia pracą, a także wpływa na nadmierną biurokratyzację związaną z obowiązkiem gromadzenia dużej ilości dokumentów. Każdy nowy program to dodatkowe obowiązki: rozpoznawanie potrzeb, dokumentacja, sprawozdawczość.** Duża część obowiązków związana jest z pracą w terenie, gdzie prowadzi się wywiady środowiskowe, spotyka się z rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej. **Nadmierna dokumentacja ogranicza czas na realny kontakt z klientem pomocy społecznej.** Wyraźnie podnoszone są potrzeby zwiększenia wynagrodzeń, zwłaszcza w obliczu coraz większej liczby zadań, także w ramach pracy w zespołach interdyscyplinarnych i grupach diagnostyczno – pomocowych.

W odniesieniu do grupy osób z niepełnosprawnościami zasadny jest dalszy rozwój sieci oparcia społecznego, likwidację ciągle jeszcze istniejących barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej i innych, które umożliwią pełną integrację społeczną, jak również stwarzanie warunków do podejmowania przez nich zatrudnienia.

Ośrodki pomocy społecznej coraz częściej sygnalizują problem w zakresie dostępu do lokali mieszkalnych, doceniając korzyści niosące przez mieszkaniowe formy wsparcia różnych grup osób potrzebujących. Wyraźnie wskazywano na potrzeby osób w kryzysie bezdomności w tym zakresie i konieczność poszerzenia katalogu oferowanych tej grupie form pomocy.

Z uwagi na wzrost liczby osób w kryzysie bezdomności należy zwiększyć zasoby instytucjonalne, takie jak: schroniska dla osób bezdomnych, schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegownie oraz ogrzewalnie.

Istnieje potrzeba zatrudnienia w OPS-ach specjalistycznej kadry świadczącej usługi, takiej jak: psycholog, prawnik, terapeuta.

W związku ze wzrostem liczby osób z zaburzeniami psychicznymi wskazane jest utworzenie większej ilości środowiskowych domów samopomocy.

Ośrodki wskazują na nadal istniejące zapotrzebowanie na placówki świadczące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3, co przełożyłoby się na zmniejszenie stopy bezrobocia w gminach.

III. Zasoby pomocy społecznej w powiatach w 2024 r.

Powiat realizuje szereg zadań o charakterze pomocowym na rzecz swoich mieszkańców w oparciu o takie ustawy jak: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Do zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy m.in.: prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, młodzieżowe ośrodki wychowawcze; prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób, prowadzenie mieszkań wspomagane dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej itp.

3.1. Infrastruktura społeczna w powiatach w 2024 roku.

Powiatowe centra pomocy rodzinie

Sprawne realizowanie przez powiat zadań z zakresu pomocy społecznej jest możliwe jedynie w przypadku posiadania odpowiedniej infrastruktury. Powiatowe centra pomocy rodzinie, działające w ramach zadań własnych powiatów, organizują przedsięwzięcia związane z udzielaniem pomocy w ramach trzech głównych kategorii:

- 1) specjalistycznej opieki nad rodziną i dzieckiem w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 2) pomocy w usamodzielnieniu się i integracji ze środowiskiem osób opuszczających

domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno–wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę w ramach ustawy o pomocy społecznej;

- 3) dofinansowanie ze środków PFRON zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami i pomoc w integracji tych osób ze środowiskiem, w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami.

Ponadto PCPR-y zobligowane są do wykonania zadań zleconych, związanych przede wszystkim z pomocą dla cudzoziemców, wsparciem osób z zaburzeniami psychicznymi, jak również realizacją innych zadań, związanych z rządowymi programami pomocy społecznej.

Zatrudnienie w powiatowych centrach pomocy rodzinie na koniec 2024 r. wyniosło 144 osób (138,38 w przeliczeniu na etaty), w tym:

- dyrektor/kierownik - 12 osób;
- zastępca dyrektora/ zastępca kierownika – 4 osoby;
- kierownik działu, kierownik sekcji – 15 osób;
- pracownicy socjalni ogółem – 27 osób, (świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki – 10 osób), w tym według stanowisk:
 - starszy specjalista pracy socjalnej – 5 osób;
 - specjalista pracy socjalnej – 7 osób;
 - starszy pracownik socjalny – 6 osób;
 - pracownik socjalny – 9 osób;
- aspirant pracy socjalnej – 2 osoby;
- pozostali pracownicy – 83 osoby.

Domy pomocy społecznej

Domy zapewniają właściwy zakres usług, zgodny ze standardami określonymi dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby mieszkańca. W celu określenia tych potrzeb oraz zakresu usług, w jednostce powołuje się zespoły terapeutyczno-opiekuńcze składające się z pracowników domu, którzy bezpośrednio zajmują się wspieraniem mieszkańców. Do podstawowych zadań wyżej wymienionych zespołów należy opracowywanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańców oraz wspólna realizacja tych planów z mieszkańcami.

Domy pomocy społecznej są formą pomocy dla osób, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Dom pomocy społecznej świadczy całodobowe usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne.

W województwie lubuskim w 2024 r. funkcjonowały łącznie 23 domy pomocy społecznej. Dla 21 DPS-ów organem prowadzącym był powiat i dysponowały 2 124 miejscami (w 2023 r. – 2 124 miejsc). Ponadto funkcjonowały również na podstawie zlecenia powiatów: międzyrzeckiego i wschowskiego 2 domy pomocy społecznej prowadzone przez zgromadzenia zakonne. Są to: DPS w Szarczu i we Wschowie łącznie na 112 miejsc. Ze sprawozdania MRiPS-05 wynika, że nie zmieniła się liczba domów pomocy społecznej w województwie lubuskim, a liczba oferowanych miejsc wyniosła łącznie 2 236. Łącznie na koniec 2024 r. w DPS-ach przebywało 2 200 mieszkańców. Ponadto, zgodnie z danymi Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. za rok 2024 w województwie lubuskim funkcjonowało 14 placówek całodobowej opieki prowadzonych w ramach działalności statutowej (1 placówka) i gospodarczej (13 placówek). Łączna liczba miejsc w tych placówkach wynosiła 411 (w 2023 r. – 410 miejsc). Nastąpił wzrost oferowanych w nich miejsc.

Mieszkania treningowe i wspomagane

Celami funkcjonujących mieszkań treningowych i wspomaganych są: usamodzielnienie osób tam przebywających, readaptacja do samodzielności życiowej i powrót do środowiska, godne samodzielne zamieszkiwanie, wsparcie i opieka, rehabilitacja społeczna, pomoc w uzyskaniu dostępu do podstawowej opieki lekarskiej i pielęgniarstwa, integracja ze środowiskiem, samorealizacja. Mieszkania te mogą być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub

organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone są jako mieszkania treningowe lub wspomagane.

Mieszkanie są formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Zgodnie z obowiązującymi przepisami – osobom pełnoletnim decyzję o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w mieszkaniach wydaje się na czas określony. W uzasadnionych przypadkach osobom niezdolnym do pracy z tytułu wieku, osobom z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi decyzja może zostać wydana na czas nieokreślony.

W 2024 r. funkcjonowało w powiatach 14 mieszkań, które dysponowały 36 miejscami, w tym:

- mieszkania treningowe – 7 (liczba miejsc – 22, liczba osób korzystających – 12 osób);
- mieszkania wspomagane – 7 (liczba miejsc – 14, liczba osób korzystających – 0 osób).

Ośrodki interwencji kryzysowej

W 2024 roku funkcjonowało 5 ośrodków interwencji kryzysowej dla ofiar przemocy domowej. Dla 3 ośrodków organem prowadzącym był powiat, a 2 prowadził inny podmiot na zlecenie powiatu. Z takiej formy wsparcia skorzystało razem 406 osób.

Tabela nr 11. Ośrodki interwencji kryzysowej

WYSZCZEGÓLNIENIE	Podmiot prowadzący - powiat		Inny podmiot prowadzący na zlecenie powiatu	
	liczba jednostek	liczba osób korzystających	liczba jednostek	liczba osób korzystających
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	3	69	2	337
w tym: dla ofiar przemocy domowej	3	4	2	82

Źródło: MRIPS-06

Placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego

Zarówno ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jak i ustawa o pomocy społecznej nałożyły na powiaty zadania w zakresie prowadzenia poradnictwa specjalistycznego i terapii rodzin. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom

i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. W 2024 roku, poradnictwo specjalistyczne funkcjonowało w strukturach 14 powiatowych centrów pomocy rodzinie, dwie placówki prowadzone były na zlecenie powiatu przez inny podmiot. Liczba placówek zwiększyła się o 1 w stosunku do roku 2023. W porównaniu z ubiegłym rokiem zwiększyła się również liczba osób korzystających, co świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na tę formę wsparcia.

Tabela nr 12. Placówki specjalistycznego poradnictwa

WYSZCZEGÓLNIENIE		Podmiot prowadzący - powiat		Inny podmiot prowadzący na zlecenie powiatu	
		liczba jednostek	liczba osób korzystających	liczba jednostek	liczba osób korzystających
Jednostki specjalistycznego poradnictwa	2024	14	7754	2	420
	2023	13	7235	2	828
w tym: placówki specjalistycznego poradnictwa rodzinnego	2024	11	5827	1	92
	2023	9	5727	1	226
w tym: terapii rodzinnej	2024	2	200	0	0
	2023	2	175	0	0

Źródło: MRIPS-06

3.1.5. Ośrodki wsparcia

Do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym – prowadzonych w ramach zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej należą również ośrodki wsparcia. Jednostką taką może być ośrodek dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

W 2024 roku 3 powiaty w województwie lubuskim prowadziły środowiskowe domy samopomocy na 133 miejsc, z których skorzystało 147 osób (o 1 mniej niż w 2023 r.). Dodatkowo jeden dom prowadzony był na zlecenie powiatu przez inny podmiot i oferował 35 miejsc, z których skorzystało 41 osób. Funkcjonowały także 2 dzienne domy pomocy, z których skorzystało 42 osoby, podmiotem prowadzącym był powiat.

Jeden powiaty zleciły prowadzenie domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży innemu podmiotowi. Liczba miejsc wynosiła 20, a przebywało w nich 27 osób.

Tabela nr 13. Ośrodki wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Podmiot prowadzący - powiat			Inny podmiot prowadzący na zlecenie powiatu		
		liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających	liczba jednostek	liczba miejsc	liczba osób korzystających
Środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2024	3	133	147	1	35	41
	2023	3	133	148	1	35	42
Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	2024	0	0	0	1	20	27
	2023	0	0	0	2	45	115

Źródło: MRIPS-06

3.2. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej w powiatach województwa lubuskiego.

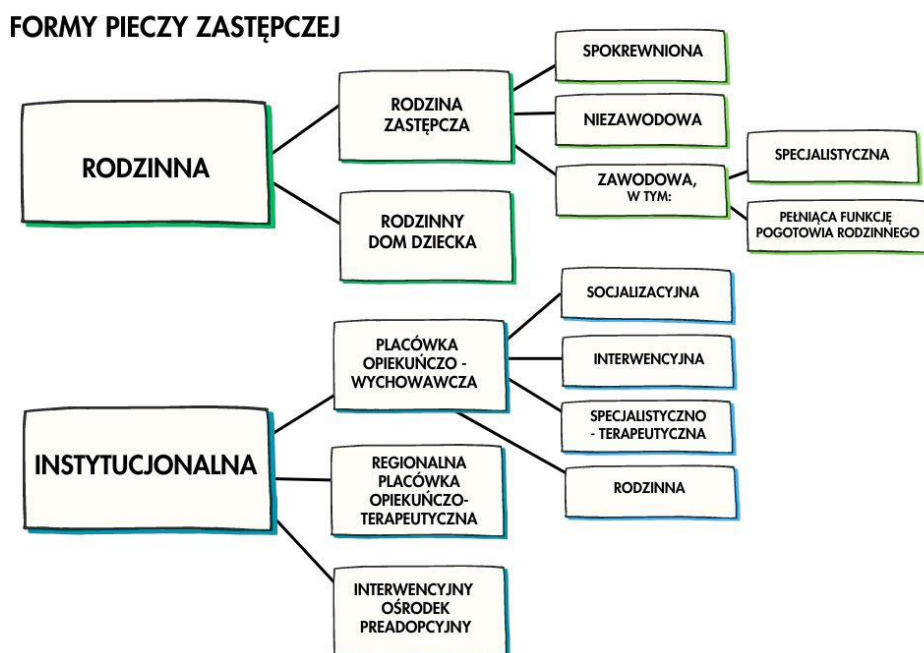
Podmiotami realizującymi zadania organizatora pieczy zastępczej w powiatach, są powiatowe centra pomocy rodzinie oraz w powiatach grodzkich: Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze.

Pieczą zastępczą sprawowana jest w przypadku niemożności zapewnienia dzieciom opieki i wychowania przez rodziców. Organizacja pieczy zastępczej realizowana jest poprzez:

- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;

- prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa;
- wyznaczanie organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Diagram nr 1. Formy pieczy zastępczej

3.2.1. Rodzinna piecza zastępcza

Przedstawione informacje ze sprawozdania rzeczowo – finansowego wskazują dane według stanu na 31 grudnia 2024 r.

Rodziny zastępcze spokrewnione

W 2024 r. funkcjonowało 844 rodzin zastępczych spokrewnionych (w 2023 r. – 844). Najwięcej z 1 przyjętym dzieckiem – 644 rodziny (w 2023 r.- 647), kolejno z 2 przyjętymi dziećmi – 152 rodziny (w 2023 r.-158), a najmniej z 3 i więcej przyjętymi dziećmi – 48 rodziny (w 2023 r.- 39). W roku 2024 w rodzinach tych przebywało łącznie 1 075 dzieci (w 2023 r. -1 082 dzieci). Obserwowany jest spadek liczby rodzin i spadek liczby dzieci umieszczanych w tych rodzinach.

Rodziny zastępcze niezawodowe

W 2024 r. funkcjonowało 400 rodzin zastępczych niezawodowych (roku 2023 – 394), w tym 305 z 1 dzieckiem, 74 z 2 przyjętymi dziećmi, 15 rodzin z 3 dziećmi oraz 6

rodzin, które przyjęły 4 lub więcej dzieci. W tej formie pieczy zastępczej umieszczono 534 dzieci (w 2023 r. – 517).

Rodziny zastępcze zawodowe

W 2024 roku funkcjonowały 62 rodziny zastępcze zawodowe, (w 2023 r. - 65), bez dziecka – 1 rodzina, z 1 dzieckiem – 0 rodzin, z 2 przyjętymi dziećmi – 12 rodzin, z 3 przyjętymi dziećmi - 11 rodzin oraz z 4 i więcej dziećmi 38 rodzin. W rodzinach tych zabezpieczono 242 dzieci.

Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego

W 2024 r. funkcjonowały 22 rodziny, (w 2023 r. - 24), w tym bez dziecka – 1 rodzina, z 1 przyjętym dzieckiem – 0 rodzin, z 2 przyjętymi dziećmi – 0 rodzin, z 3 przyjętymi dziećmi – 2 rodziny, z 4 i więcej przyjętymi dziećmi 19 rodzin. W rodzinach tych przebywało na koniec 2024 r. – 109 dzieci.

Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne

W 2024 r. funkcjonowały 4 rodzin zastępcze zawodowe specjalistyczne (w 2023 r. - 5), w których przebywało 6 dzieci, w tym z 1 przyjętym dzieckiem – 1, z 2 przyjętymi dziećmi – 2 rodziny oraz 1 rodzina bez dzieci.

Rodzinne domy dziecka

W 2024 roku funkcjonowało 16 rodzinnych domów dziecka (w 2023 r.- 13 domów), w tym z 4 - 8 przebywającymi dziećmi – 6 rodzinnych domów dziecka, z 9 i więcej – 10. W rodzinnych domach dziecka ogółem przebywało 152 dzieci.

Tabela nr 14. Liczba rodzin zastępczych w latach 2023 - 2024

Lp.	Typ rodziny zastępczej	2023 r.	2024 r.
		Liczba rodzin	Liczba rodzin
1.	Spokrewniona	844	844
2.	Niezawodowa	394	400
3.	Zawodowa	65	62
4.	Zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	24	22
5.	Zawodowa specjalistyczna	5	4
6.	Rodzinne domy dziecka	13	16
Razem:		1345	1 348

Zródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego, dodatku do zryczałtowanej kwoty, o którym mowa w art. 115 ust. 2a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, i dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego, o którym mowa w art. 113a tej ustawy według stanu na 31.12.2024 r.

Dominującą przyczyną umieszczania dzieci w pieczy zastępczej są uzależnienia rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz pólsieroctwo.

Kolejnymi znaczącymi przyczynami są: przemoc w rodzinie, sieroctwo, długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego rodzica oraz pobyt za granicą co najmniej jednego rodzica.

Koordynatorzy pieczy zastępczej

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań, przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Według stanu na 31.12.2024 r. było 81 koordynatorów (w 2023 r. – 93). Pod opieką koordynatorów było 1 378 rodzin (2023 r. – 1 276).

3.2.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Placówki opiekuńczo - wychowawcze

W 2024 r. funkcjonowały 42 placówki opiekuńczo – wychowawcze (w tym 3 placówki prowadzone na zlecenie powiatu), w tym pełniące funkcję: socjalizacyjną – 35, interwencyjną – 5, rodzinną – 4 (w tym 3 placówki rodzinne prowadzone na zlecenie powiatu). Liczba miejsc w tych placówkach wynosiła 531, w tym:

- socjalizacyjna – 457 miejsc;
- interwencyjna – 42 miejsc;
- rodzinna – 32 miejsc (w tym 24 miejsca w placówkach prowadzonych na zlecenie powiatu).

W 2024 r. w placówkach przebywało ogółem 522 dzieci (w 2023 r. – 542 dzieci), w tym w placówkach prowadzonych na zlecenie powiatu przebywało 26 dzieci.

Ocena i rekomendacje

Oceny zasobów pomocy społecznej dla poszczególnych powiatów za rok 2024 przygotowane zostały na podstawie danych z różnych źródeł, w celu analizowania i monitorowania występowania problemów społecznych oraz planowania działań aktywizujących poszczególne JST w obszarze usług społecznych. Stanowią także materiał poglądowy, mający ułatwić władzom powiatów podejmowanie decyzji związanych z planowaniem budżetu w zakresie polityki społecznej na kolejne lata. Po przeanalizowaniu wniosków końcowych zawartych w OZPS sporządzonych przez powiaty woj. lubuskiego, zebrano poniżej najważniejsze rekomendacje:

- podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr PCPR-ów;
- utrzymanie przynajmniej na dotychczasowym poziomie funkcjonujących domów pomocy społecznej w związku z postępującym procesem starzenia się mieszkańców województwa lubuskiego; wskazuje się na potrzebę utrzymania doczasowego standardu i zwiększenia środków na prowadzenie;
- podjęcie działań zmierzających do utworzenia mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób w sytuacji kryzysowej;
- poszerzenie oferty mieszkań i poradnictwa specjalistycznego dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- wskazuje się na brak wystarczającej liczby form rodzinnej pieczy zastępczej, dlatego niezbędne jest prowadzenie ciągłego naboru kandydatów, a także dalszy rozwój specjalistycznego poradnictwa dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i dzieci w niej umieszczonych;
- należy zwiększyć środki finansowe na rodzinną pieczę zastępczą, tak aby przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności rodzinnych form pieczy zastępczej, co może wpłynąć na wzrost liczby rodzin zastępczych;
- istnieje potrzeba organizowania szkoleń dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i kandydatów na rodziny zastępcze;
- konieczne jest zwiększenie zatrudnienia koordynatorów pieczy zastępczej;
- podnoszenie kwalifikacji koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracowników socjalnych w celu zwiększenia ich umiejętności wczesnego rozpoznawania sytuacji kryzysowych i możliwości ich rozwiązywania;

- dostrzega się potrzebę utworzenia i rozwoju ośrodków interwencji kryzysowej a także jednostek poradnictwa specjalistycznego, w tym poradnictwa rodzinnego, dla rodzin zagrożonych problemem przemocy domowej;
- zgłaszane są potrzeby zwiększenia zatrudnienia specjalistycznej kadry, tj. pedagogów, psychologów, psychiatrów dziecięcych i terapeutów rodzinnych dla osób sprawujących pieczę zastępczą, dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej;
- tworzenie zasobów instytucjonalnych pomocy społecznej w formie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, środowiskowych domów samopomocy;
- wskazana jest również większa współpraca z organizacjami III sektora w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- zwiększenie środków z PFRON na zadania związane z zakresu rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami;
- wielokrotnie rekomendowano również potrzebę sięgania po zewnętrzne środki finansowe (projekty unijne, programy rządowe), aby szybko i kompleksowo odpowiadać na zgłaszane potrzeby.

IV. Zasoby samorządu województwa w zakresie polityki społecznej za 2024 r.

W województwie lubuskim zadania z zakresu polityki społecznej od 1 lipca 2012 r. realizuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze. Realizacja zadań wynikających z „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2030” pozostaje w kompetencjach Departamentu Infrastruktury Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Zielonej Górze. W skład Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej wchodziły następujące komórki organizacyjne: Wydział Finansów, Wydział Polityki Społecznej, Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych (od września 2024 r. Wydział ds. Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej, Wydział Koordynacji Ekonomii Społecznej (od 1.07.2023 r. Wydział Koordynacji Włączenia Społecznego), Ośrodek Adopcyjny w Zielonej Górze, Ośrodek Adopcyjny w Gorzowie Wlkp. oraz Wydział ds. Realizacji Projektów Strukturalnych.

4.1. Regionalne programy celowe.

Realizacja zadań z zakresu polityki społecznej wynika ze Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2021 – 2030 oraz wojewódzkich programów celowych. Określone w tych programach priorytety przedkładają się na podejmowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze oraz Departament Infrastruktury Społecznej UMWL - przedsięwzięcia i działania na rzecz grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych. W 2024 r. zadania te opierały się na następujących programach:

- Wojewódzki Program Pomocy Społecznej;
- Wojewódzki Program Wsparcia Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej;
- Program działań na rzecz rodzin wielodzietnych Lubuska Karta Dużej Rodziny;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030;
- Kierunki prorodzinnej polityki społecznej Województwa Lubuskiego;
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2030;
- Wojewódzki Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2021-2030;
- Wojewódzki Program na Rzecz Osób Starszych;
- Program współpracy Województwa Lubuskiego z organizacjami pozarządowymi w 2024 r.

Ponadto realizowane były projekty finansowane ze środków unijnych.

4.1.1. Wojewódzki Program Pomocy Społecznej.

Program określa wyzwania i założenia pomocy społecznej w stosunku do możliwości, zasobów i zdiagnozowanych potrzeb województwa lubuskiego. Przedstawia główne problemy społeczne, które dotyczą jego mieszkańców, wyznacza kierunki działań związanych z poprawą życia mieszkańców oraz zapobieganiem ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Działania w Programie skierowane są na osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz wykluczone społecznie głównie osoby starsze, przewlekle chore, matki samotnie wychowujące dzieci i rodziny wielodzietne.

Realizacja Programu w 2024 roku dotyczyła wsparcia organizacji pozarządowych, działań promocyjnych i profilaktycznych, na które przeznaczono **kwotę 162 147,77 zł** ze środków własnych samorządu województwa, w tym z przeznaczeniem na:

- 1) dotacje dla organizacji pozarządowych – 50 000,00 zł;
- 2) organizację XXV Lubuskiego Tygodnia Seniora, na kwotę 63 736,94 zł, z przeznaczeniem na usługę cateringową, występ Filharmonii Zielonogórskiej, zakup nagród konkursowych, kwiatów i Kopert życia przeznaczonych dla seniorów;
- 3) obsługę Lubuskiej Rady Seniorów – 2 446,78 zł (zwrot kosztów podróży) oraz 996,27 zł na zakup artykułów spożywczych na potrzeby organizacji posiedzeń LRS;
- 4) zakup materiałów promocyjnych – 35 417,38 zł
- 5) utrzymanie strony internetowej ROPS – 9 550,40 zł.

Ze środków finansowych projektu „Lubuskie na rzecz rodzin” zorganizowano wydarzenie mikołajkowe dla dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, na zakup paczek mikołajkowych dla tychże dzieci wydatkowano kwotę 24.984,00 zł ze środków Urzędu Marszałkowskiego.

W 2024 roku przekazano środki finansowe na realizację siedmiu zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w obszarze pomocy społecznej na łączną kwotę 50.000,00 zł, w trybie otwartego konkursu ofert. Dotacja została wykorzystana w całości.

ROPS prowadzi stronę internetową www.rops.lubuskie.pl na której na bieżąco umieszcza informacje o organizowanych przez jednostkę eventach, kampaniach, akcjach społecznych i medialnych, konkursach, szkoleniach i innych wydarzeniach.

4.1.2. Wojewódzki Program Wsparcia Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej.

Głównym celem Programu jest stworzenie systemowych rozwiązań wspierających rodzinę oraz rozwój pieczy zastępczej w województwie lubuskim. Jego realizacja zakłada podniesienie społecznej świadomości o znaczącej roli rodziny, wspieranie działań w obszarze pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej oraz zapewnienie środowiska rodzinnego dzieciom kwalifikowanym do przysposobienia. W 2024 roku samorząd województwa przeznaczył środki w kwocie 20 000,00 zł na wsparcie finansowe działań na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej realizowanych przez podmioty III sektora. Na podstawie art.19a ustawy o działalności pożytku publicznego

i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1491 z późn. zm.) tj. z pominięciem otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych dofinansowano 2 organizacje pozarządowe.

4.1.3. Program działań na rzecz rodzin wielodzietnych Lubuska Karta Dużej Rodziny.

Program ma na celu promocję rodziny, w tym rodziny z trojgiem lub większą liczbą dzieci oraz jej zachęcanie do wspólnego spędzania czasu z wykorzystaniem dóbr i obiektów kultury, edukacji, sportu na terenie gmin województwa lubuskiego. Program Lubuskiej Karty Dużej Rodziny realizowany był we wszystkich instytucjach będących jednostkami organizacyjnymi Województwa Lubuskiego działających w sferze kultury, kultury fizycznej, sportu i rekreacji oraz edukacji. Udział w Programie zadeklarowały również podmioty publiczne i niepubliczne działające na terenie województwa w obszarze usług dla ludności. Od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 r. wydano 26 egzemplarzy Lubuskiej Karty Dużej Rodziny dla 5 rodzin wielodzietnych z terenu całego województwa.

4.1.4. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030.

Celami programów jest ograniczanie zjawiska przemocy domowej oraz skutków stosowania przemocy. W ramach Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 -2030 w formie dotacji z budżetu państwa wydatkowano łącznie 150 410,00 zł. Powyższe środki zostały przekazane na realizację 11 kompleksowych szkoleń metodą interaktywno-warsztatową dla 719 osób, tj. przedstawicieli instytucji, które zajmują się przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym w szczególności dla członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno – pomocowych. Ze środków województwa lubuskiego zakupiono paczki mikołajkowe dla dzieci z rodzin, w których występuje problem alkoholowy i przemoc.

W roku 2024 r. Zarząd Województwa lubuskiego przekazał łączną kwotę 50 000,00 zł na realizację zadań publicznych w oparciu o art. 19 a ustawy o działalności pożytku publicznym i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Dofinansowano 5 organizacji pozarządowych.

Internetowa Platforma Informacyjna „Lubuska Niebieska Tarcza Wobec Przemocy”

W ramach działań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej funkcjonowała „Lubuska Niebieska Tarcza wobec Przemocy”. Projekt prowadzony był w formie portalu www.tarcza.lubuskie.pl, który pozwalał na upowszechnienie kompleksowej,

usystematyzowanej, syntetycznej i na bieżąco aktualizowanej wiedzy na temat funkcjonujących na terenie województwa lubuskiego form i zakresu instytucjonalnego przeciwdziałania przemocy domowej, co mogło wpłynąć na: poprawę koordynacji działań instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy, dotarcie do szerokiej grupy odbiorców - rodzin zagrożonych i doświadczających przemocy, uzyskiwanie przez osoby doświadczające przemocy lub zagrożone przemocą aktualnych informacji, a co za tym idzie, szybszej i bezpośredniej pomocy, ukazywanie innym podmiotom samorządowym możliwości wykorzystywania tego narzędzia do walki ze zjawiskiem przemocy. Projekt funkcjonował od 2013 r.

Baza teleadresowa instytucji świadczących pomoc osobom i rodzinom doznającym przemocy domowej na terenie województwa lubuskiego dostępna jest na stronie www.rops.lubuskie.pl

4.1.5. Kierunki prorodzinnej polityki społecznej Województwa Lubuskiego.

W 2024 roku polityka społeczna prowadzona przez samorząd województwa ukierunkowana była na wspieranie rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania. W obszarze edukacji publicznej, instytucje i środowiska oświatowe podejmowały działania mające na celu wzmacnianie funkcji wychowawczo – opiekuńczej, poprzez rozwój poradnictwa i udzielanie specjalistycznej pomocy psychologiczno - pedagogicznej dzieciom i rodzicom w szkołach i placówkach publicznych. Realizowane programy miały na celu zmniejszenie zachorowalności na najpowszechniejsze i najbardziej dotkliwe schorzenia. Mimo ograniczeń finansowych dotyczących służby zdrowia, kontynuowano istniejące i wdrażano nowe programy profilaktyki zdrowotnej, zwłaszcza w dziedzinach medycyny pracy i zdrowego stylu życia. Prowadzone były programy profilaktyki w zakresie psychofizycznej kondycji ludności. Wraz z poprawą funkcjonowania systemu lekarzy rodzinnych poprawiał się stan opieki nad matką i dzieckiem. Działania w zakresie pomocy społecznej nakierowane były na realizację „Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej”. Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami oparte były na „Wojewódzkim Programie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych na lata 2021-2030”. Program powstał w odpowiedzi na potrzebę zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami, mieszkańcom województwa lubuskiego, podstawowych warunków do samodzielnego i czynnego uczestnictwa w życiu zawodowym

i społecznym a także na poprawę warunków funkcjonowania w korzystaniu z instytucji publicznych i niepublicznych bez barier architektonicznych. Działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy opierały się na realizacji Lubuskiego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2024 rok. Podejmowano działania w trzech obszarach: miejsca pracy, kwalifikacji i wyrównywania szans.

Działania Województwa Lubuskiego ukierunkowane na wspieranie rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania były zgodne z kierunkami prorodzinnej polityki społecznej przyjętej przez Sejmik Województwa Lubuskiego. Obejmowały obszary i kierunki określone w uchwale. Za priorytetowe w regionalnej polityce społecznej należy uznać działania w zakresie profilaktyki społecznej i zdrowotnej, a także w zakresie tworzenia warunków do wszechstronnego rozwoju młodego pokolenia oraz do zachowywania i odzyskiwania samodzielności ekonomicznej przez rodziny. Działania wspierające rodzinę pozwalały bowiem łagodzić skutki niekorzystnych uwarunkowań ekonomicznych i społecznych. Zapobiegały marginalizacji społecznej grup najbardziej narażonych na czynniki dezintegrujące rodzinę.

4.1.6. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2030.

Celem Programu jest ograniczenie szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i zaburzeń behawioralnych w województwie lubuskim. Program jest realizowany w zakresie 4 celów strategicznych:

- promocji zdrowia i szkolenia kadr;
- profilaktyki;
- redukcji szkód, rehabilitacji (readaptacji, reintegracji) zdrowotnej, społecznej i zawodowej;
- diagnozy i monitoringu problemów uzależnień.

Na realizację zadań w 2024 roku w obszarze profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi w budżecie samorządu województwa lubuskiego przeznaczone zostały środki finansowe na łączną kwotę 182.253,68 zł, na którą składały się również środki pozostałe z 2023 roku, w kwocie 142.253,68 zł. W minionym roku wydatkowano łącznie kwotę 162.419,70 zł, z przeznaczeniem na:

1) dotacje celowe na wsparcie finansowe zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym – 116.420,00 zł;

2) działania samorządu województwa lubuskiego w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi – na organizację VII Lubuskiego Dnia Trzeźwości - 25.999,70 zł;

3) działania samorządu województwa lubuskiego w zakresie dofinansowania szkoleń i superwizji klinicznej dla osób pracujących w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Zielonej Górze – 20.000,00 zł.

Na realizację zadań wynikających z Programu w 2024 roku w zakresie przeciwdziałania narkomanii w budżecie samorządu województwa lubuskiego przeznaczone zostały środki finansowe w wysokości 115.283,00 zł, natomiast wydatkowano łącznie kwotę 115 282,04 zł, z przeznaczeniem na:

1) dotacje celowe na dofinansowanie zadań publicznych do realizacji przez organizacje pozarządowe – 75.000,00 zł;

2) działalność profilaktyczną samorządu województwa lubuskiego w zakresie przeciwdziałania narkomanii – 40.282,04 zł; tj.:

- wsparcie Komendy Wojewódzkiej Policji poprzez zakup i przekazanie w formie darowizny urządzeń typu „DrugWipe 6S” do badania głównych grup narkotyków w ślinie – 11.975,04 zł;
- zorganizowanie konferencji pn. „Aktualne trendy w uzależnieniach i w pomocy osobom uzależnionym” – 14.600,00 zł;
- zakup materiałów edukacyjno-promocyjnych – 4.093,15 zł;
- zakup materiałów i wyposażenia na obsługę zadań merytorycznych w obszarze przeciwdziałania narkomanii – 4.213,85 zł;
- zorganizowanie prelekcji na temat uzależnień wśród seniorów – 5.400,00 zł.

4.1.7. Wojewódzki Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych na lata 2021 - 2030.

Wojewódzki Program powstał w odpowiedzi na potrzebę zapewnienia niepełnosprawnym mieszkańcom województwa lubuskiego podstawowych warunków do samodzielnego i czynnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. Program ma na celu identyfikację problemów osób z niepełnosprawnościami, a także ich integrację społeczną i zawodową. Realizacja Programu opiera się w głównej mierze na współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami

działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami, a także organizacjami pozarządowymi.

Zarząd Województwa Lubuskiego w 2024 r. na realizację 16 zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zlecających fundacjom oraz organizacjom pozarządowym związanych z polityką prorodziną, przekazał:

- W ramach I otwartego konkursu ofert ze środków PFRON kwotę: 158.000,00 zł na realizację 7 zadań.
- W ramach II otwartego konkursu ofert ze środków PFRON kwotę: 43.400,00 zł na realizację 4 zadań.
- W ramach trybu pozakonkursowego (tzw. „Mały grant”) ze środków pochodzących z budżetu województwa lubuskiego kwotę: 26.000,00 zł na realizację 4 zadań.
- W ramach trybu pozakonkursowego (tzw. „Mały grant”) ze środków pochodzących z budżetu województwa lubuskiego kwotę: 6.200,00 zł na realizację 1 zadanie.

Niniejsze środki przeznaczone były w głównej mierze na organizację warsztatów, szkoleń oraz kursów dla członków rodzin osób z niepełnosprawnościami, a także opiekunów zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób z niepełnosprawnościami, z uwzględnieniem procesów integracji osób z niepełnosprawnościami w najbliższym środowisku i społeczności lokalnej.

Dofinansowano również wiele działań, mających na celu integrację środowiska osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin (imprezy integracyjne, wyjazdy rekreacyjno - rehabilitacyjne, Mikołajki).

Ponadto działające w Szprotawie i w Kamieniu Wielkim zakłady aktywności zawodowej wypełniły istniejącą w naszym województwie lukę w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, dając im możliwość przejścia z warsztatów terapii zajęciowej, do kolejnego etapu życia, którym jest zatrudnienie. To wszystko stworzyło tym osobom szansę na rehabilitację zawodową i społeczną, przygotowując ich do funkcjonowania na otwartym rynku pracy oraz wspierając w realizacji aktywnego życia. Działania te mają ogromny wpływ na poprawę warunków życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Ww. zakłady aktywności zawodowej zatrudniają łącznie 56 osób w tym:

- Szprotawski Zakład Aktywności Zawodowej zatrudnia 21 osób z niepełnosprawnościami oraz 8 osób, które stanowią personel tego zakładu;
- Zakład Aktywności Zawodowej w Kamieniu Wielkim zatrudnia 21 osób z niepełnosprawnościami i 6 osób, które stanowią personel tego zakładu.

W 2024 roku na działanie ww. zakładów udzielono dofinansowania na łączną kwotę 1.722.589,10 zł w tym:

- kwota pochodząca ze środków PFRON wynosiła: 1.567.189,10 zł;
- kwota pochodząca ze środków budżetu województwa wynosiła: 155.400,00 zł.

Tworzone są również kolejne dwa zakłady aktywności zawodowej – w Gorzowie Wlkp. i w Sulechowie, w których przewiduje się zatrudnienie łącznie ok 85 osób z niepełnosprawnościami.

Na utworzenie zakładu aktywności zawodowej w Gorzowie Wlkp. podpisano w 2022 roku umowę z Fundacją Na rzecz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych „Apollo” z siedzibą w Gorzowie Wlkp. Ze względu na ograniczone środki, proces inwestycyjny został podzielony na 4 lata – 2022-2025. Przyznane na ten cel dofinansowanie wynosiło łącznie 2.468.839,00 zł, w tym:

- w roku 2022 przyznano ze środków PFRON kwotę 845.000,00 zł;
- w roku 2023 podpisano aneks do umowy i przyznano dofinansowanie uzupełniające ze środków PFRON w wysokości 800.000,00 zł;
- w roku 2024 podpisano aneks do umowy i przyznano dofinansowanie uzupełniające ze środków PFRON w wysokości 823.839,00 zł.

Czwarty zakład aktywności zawodowej tworzony jest w Sulechowie - w tym celu w roku 2024 podpisano umowę z Fundacją Generado, mającą swoją siedzibę w Zielonej Górze. Proces inwestycyjny został podzielony na kilkuletnie etapy – 2024-2026. Przyznane na ten cel dofinansowanie ze środków PFRON wynosiło w 2024 roku 3.000.000,00 zł.

Łącznie w roku 2024 na utworzenie dwóch zakładów aktywności zawodowej udzielono dofinansowania na kwotę: 3.823.839,00 zł.

Istotną formą wsparcia polityki prorodzinnej związanej z osobami z niepełnosprawnościami jest prowadzenie działań, które mają na celu likwidację barier architektonicznych poprzez dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób z niepełnosprawnościami, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów. Zarząd Województwa Lubuskiego w 2024 r. udzielił ze środków

PFRON dofinansowania dla 16 wnioskodawców na łączną kwotę 2.769.046,12 zł. Udzielone dofinansowanie miało na celu poprawę dostępności do infrastruktury medycznej, społecznej i edukacyjno-terapeutycznej na terenie województwa. Dostępność do budynków, likwidacja istniejących barier jest bardzo istotna w codziennym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Dofinansowanie to otrzymały:

1. Powiat Świebodziński – Dom Pomocy Społecznej w Toporowie, na zadanie „Modernizacja łazienek wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych” - na kwotę 81.000,00 zł;
2. Gmina Świdnica, na zadanie „Przebudowa sanitariatów w budynku świetlicy wiejskiej w Koźli, Gmina Świdnica” - na kwotę 40.000,00 zł;
3. Powiat Zielonogórski - Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Sulechowie, na zadanie „Dostosowanie budynku sali gimnastycznej wraz z zapleczem do potrzeb osób niepełnosprawnych” - na kwotę 110.720,00 zł;
4. Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu, na zadanie „Modernizacja Całodobowego Oddziału Rehabilitacji Neurologicznej nr 12” - na kwotę 250.000,00 zł;
5. Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Gorzowie Wlkp., na zadanie „Adaptacja pomieszczenia na parterze budynku administracyjno-szkoleniowego na toaletę dla osób niepełnosprawnych” - na kwotę 28.000,00 zł;
6. Powiat Żagański, na zadanie „Usunięcie barier architektonicznych poprzez przebudowę budynku przy ulicy Kościuszki 30 w Szprotawie na potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami” - na kwotę 224.995,48 zł;
7. Powiat Żagański, na zadanie „Budowa windy w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Żaganiu” - na kwotę 384.142,89 zł;
8. 105 Kresowy Szpital Wojskowy z Przychodnią SPZOZ w Żarach, na zadanie „Likwidacja barier architektonicznych oraz dostosowanie budynku Polikliniki do potrzeb osób niepełnosprawnych korzystających ze specjalistycznych świadczeń medycznych w 105. Kresowym Szpitalu Wojskowym z Przychodnią SP ZOZ w Żarach” - na kwotę 67.000,00 zł;
9. Powiat Zielonogórski – Dom Pomocy Społecznej w Trzebiechowie, na zadanie „Modernizacja łazienek w Domu Pomocy Społecznej w Trzebiechowie, Filia Bełcze 19” - na kwotę 226.706,85 zł;

10. Szpital Uniwersytecki im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze Sp. z o. o., na zadanie „Wymiana urządzeń dźwigowych w budynkach B1 i E w Szpitalu Uniwersyteckim im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze Sp. z o. o.” – na kwotę 409.590,00 zł;
11. Wielospecjalistyczny Szpital Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. Sp. z o. o., na zadanie „Likwidacja barier architektonicznych w budynkach Wielospecjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. sp. z o. o. poprzez dostosowanie czterech sztuk istniejących drzwi do potrzeb osób z niepełnosprawnościami” - na kwotę 38.745,00 zł;
12. Lubuski Szpital Specjalistyczny Pulmonologiczno-Kardiologiczny w Torzymiu Sp. z o. o., na zadanie „Modernizacja wejścia głównego do budynku nr 23” – na kwotę 22.545,90 zł;
13. Gmina Cybinka, na zadanie „Modernizacja przychodni lekarskiej w Bieganowie na potrzeby dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami” – na kwotę 91.800,00 zł;
14. Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Autyzmem z siedzibą w Gorzowie Wlkp., na zadanie „Remont i dostosowanie infrastruktury budynku oraz zagospodarowanie terenu do potrzeb edukacyjnych i terapeutycznych niepełnosprawnych wychowanków Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gorzowie” – na kwotę 546.000,00 zł;
15. Miasto Gorzów Wielkopolski, na zadanie „Wymiana windy w Domu Pomocy Społecznej nr 1 im. Marie Juchacz w Gorzowie Wielkopolskim” – na kwotę 118.800,00 zł;
16. Powiatowy Urząd Pracy w Gorzowie Wlkp., na zadanie „Modernizacja i przystosowanie toalet do potrzeb osób niepełnosprawnych” – na kwotę 129.000,00 zł.

Likwidacja ww. barier architektonicznych wpłynęła na poprawę sytuacji rodzin i osób z niepełnosprawnościami w zakresie dostępu do infrastruktury rehabilitacyjnej, zmniejszenie liczby ograniczeń architektonicznych, urbanistycznych, komunikacyjnych oraz trudności w komunikowaniu się.

Ponadto, Zarząd Województwa Lubuskiego w 2024 r. udzielił **ze środków budżetu** wsparcia na realizację zadań publicznych w obszarze działalności na rzecz osób z niepełnosprawnością, polegającego na dofinansowaniu inwestycji na rzecz osób

z autyzmem i Zespołem Aspergera na kwotę 381.000,00 zł. Dotację otrzymało Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Autyzmem z siedzibą w Gorzowie Wlkp., które realizowało zadanie pn.: „Dostosowanie infrastruktury budynku Ośrodka Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem do potrzeb edukacyjnych i terapeutycznych przy ul. Walczaka 25 w Gorzowie Wlkp. oraz zagospodarowanie terenu”.

Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Autyzmem w Gorzowie Wlkp. realizując zadanie w budynku przy ul. Franciszka Walczaka 25 przyczynia się do rozwoju społecznego regionu w zakresie rehabilitacji i rozwoju dzieci i młodzieży z autyzmem pod względem terapeutycznym, edukacyjnym oraz wychowawczym. W ramach opisywanego zadania zakończono ostatni etap robót budowlanych w zakresie przystosowania obiektu do działania jako Ośrodek Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gorzowie Wlkp., co otworzyło drogę do kolejnych etapów związanych z wyposażeniem obiektu i uruchomieniem placówki.

4.1.8. Wojewódzki Program na rzecz Osób Starszych.

W 2024 roku realizowane były wszystkie cele główne Programu tj.: poprawa jakości i dostępności usług medycznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych i ich rodzin, wzrost aktywności zawodowej osób starszych, zapobieganie przemocy i dyskryminacji wobec osób starszych. W ochronie zdrowia kontynuowano istniejące i wdrażano nowe programy profilaktyki zdrowotnej dla seniorów. Realizowane programy miały na celu zmniejszenie zachorowalności osób starszych. Również instytucje kultury podległe samorządowi województwa stanęły na wysokości zadania, dostosowując swoją działalność poprzez użycie nowych technologii do zaspokojenia potrzeb osób starszych. Lubuska Policja podejmowała inicjatywy, które miały na celu ochronę seniorów przed przestępstwami, np. wyłudzenia pieniędzy, danych osobowych itp. Lubuska Rada Seniorów diagnozowała bieżące problemy i potrzeby seniorów. W 2024 roku wydano 623 Lubuskich Kart Seniora, uprawniających seniorów do zniżek i ulg w różnych aspektach życia społecznego.

4.1.9. Inne projekty realizowane w ramach środków unijnych.

Wydział Koordynacji Włączenia Społecznego kontynuował realizację projektu pn. Efekt Synergii - koordynacja lubuskiego włączenia społecznego, współfinansowanego ze środków EFS Plus, w ramach FERS 2021-2027 działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego. Projekt ten składa się z następujących zadań:

Zadanie 1. Badania monitoring

Celem tego zadania jest dostarczanie wysokiej jakości diagnoz społecznych w zakresie usług społecznych, wspierania rodziny, pieczy zastępczej i adopcji, pomocy i integracji społecznej, ES oraz innych zgodnych z potrzebami w celu podjęcia decyzji związanych z realizacją polityk publicznych.

Pierwszym badaniem, które zostało zakończone w marcu 2024 roku była Diagnoza usług społecznych kierowanych do osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w województwie lubuskim. Raport z badania zawiera wnioski i rekomendacje przydatne w planowaniu wsparcia z obszaru osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów na terenie województwa lubuskiego. Raport z drugiego badania pt. Diagnoza stanu i funkcjonowania pieczy zastępczej w województwie lubuskim zawiera m.in. informacje o potrzebach w zakresie usług pieczy zastępczej, realizacji celów deinstytucjonalizacji w systemie pieczy zastępczej oraz wyzwania, rekomendacje i kierunki dalszych badań. Diagnozę stanu społecznych usług mieszkaniowych w województwie lubuskim realizowano od połowy 2024 roku, końcowa wersja raportu z badania ukazała się w lutym 2025. Wnioski z wywiadów z organizatorami usług mieszkaniowych, realizujących model deinstytucjonalizacji, wskazują na rosnącą rolę mieszkalnictwa społecznego w zaspokajaniu potrzeb lokalnych społeczności. Respondenci zwrócili szczególną uwagę na kluczowe znaczenie wdrażania mieszkań wspomaganych i treningowych, które pozwalają na większą autonomię życia, przy jednoczesnym dostępie do niezbędnego wsparcia.

Zadanie 2. Podnoszenie kompetencji kadr JST i podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego – szkolenia

Celem ww. zadania jest wzmocnienie potencjału instytucjonalnego, organizacyjnego oraz kompetencyjnego instytucji pomocy i integracji społecznej z obszaru województwa lubuskiego oraz nabycie kompetencji przez osoby biorące udział w szkoleniach.

Szkolenia adresowane są do osób pracujących na obszarze województwa lubuskiego.

Uczestnikami szkoleń w 2024 roku była kadra:

- instytucji pomocy społecznej oraz podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego
- jednostek samorządu terytorialnego, w tym przedstawiciele władz samorządowych szczebla gminnego i powiatowego;

- kadry podmiotów działających w obszarze wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej oraz adopcji;
- ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, jako podmioty realizujące usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej;
- innych podmiotów, realizujących działania z zakresu polityki społecznej na poziomie lokalnym i regionalnym, w tym szczególnie: PES i podmioty prywatne, które realizują zadania w obszarze polityki społecznej na rzecz społeczności lokalnych;
- podmiotów sektora publicznego, prywatnego i społecznego realizujące szeroko rozumiane zadania w obszarze polityki społecznej, np.: służby zatrudnienia, jednostki systemu edukacji, kultury, zdrowia, szkoły wyższe, jednostki wymiaru sprawiedliwości;
- organizacji pozarządowych.

W roku 2024 zorganizowano 5 szkoleń dla ponad 100 osób.

Dwa szkolenie 1-dniowe, obszar: dla kadry pracującej bezpośrednio z osobami z niepełnosprawnościami, zakres tematyczny szkolenia:

- psychoterapia osób z niepełnosprawnością;
- terapia zajęciowa osób z niepełnosprawnością;
- seksualność osób z niepełnosprawnością;
- sytuacje trudne w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami;
- praca z rodziną osoby z niepełnosprawnością.

Dwa szkolenia 2-dniowe, obszar: rodzina – dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, zakres tematyczny szkolenia:

- doskonalenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stwarzających trudności wychowawcze, organizowanie wspomagania rozwoju dziecka z problemami emocjonalnymi i zaburzeniami zachowania;
- tworzenie planu pracy z rodziną, tworzenie planu pomocy dziecku jako skuteczne narzędzie pracy, diagnoza rodziny, zastosowanie narzędzi psychologicznych w diagnozie rodziny;
- uzależnienia wśród młodzieży i profilaktyka uzależnień, praca z rodziną z problemem uzależnienia;

- Mediacje - profesjonalny sposób rozwiązywania problemów na drodze dialogu, wykorzystanie dialogu motywującego w pracy z rodziną i nastolatkiem.

Dwa szkolenia 3-dniowe, obszar szkolenia: budowanie lokalnego systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, zakres tematyczny szkolenia:

- usprawnianie współpracy instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny, celem wypracowania jednolitych schematów postępowania w danych sytuacjach;
- metody i techniki w zakresie budowania lokalnego systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- opracowywanie lokalnego systemu wspierania rodziny (diagnoza, wzory dokumentów, programy i cele);
- efektywna współpraca z podmiotami ekonomii społecznej w tym organizacjami pozarządowymi działającymi na wspierania rodziny i pieczy zastępczej rodziny i pieczy zastępczej;
- budowanie autorytetu – warsztaty dla wychowawców i osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, wzmacnianie kompetencji rodzin zastępczych, praca z usamodzielniającym się wychowankiem rodzinnej pieczy zastępczej.

Zadanie 3. Włączenie społeczne w obszarze usług społecznych - centra usług społecznych

W ramach zadania 3 w 2024 roku przeprowadzone zostały działania w zakresie promowania tworzenia lokalnych mechanizmów koordynacji, w tym szczególnie CUS jako narzędzia koordynacji usług społecznych, a także objęto wsparciem JST z woj. lubuskiego w tworzeniu CUS. Realizowane działania to:

- 3 spotkania uświadamiające dot. deinstytucjonalizacji oraz szerzenia idei CUS (Krosno Odrzańskie, Gorzów Wielkopolski, Strzelce Krajeńskie);
- doradztwo specjalistyczne (220 godzin);
- 2 dniowa wizyta studyjna do funkcjonujących CUS-ów w woj. wielkopolskim. W wizycie wzięło udział 20 uczestników oraz 2 przedstawicieli ROPS. Uczestnikami byli przedstawiciele OPS, które planowały przekształcenie w CUS;
- 2 cykle szkoleń kompetencyjnych dla przyszłej kadry CUS. Przeszkolono łącznie 56 osób. Szkolenia były przeprowadzone zgodnie z ustawą z dnia

19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U.2019 poz. 1818).

Zadanie 4. Włączenie społeczne w obszarze ekonomii społecznej

Celem zadania jest budowanie spójnego systemu rozwoju i wsparcia ekonomii społecznej. W 2024 roku odbyły się:

- 4 posiedzenia Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Lubuskiego (RKRES), w skład którego wchodzi przedstawiciele: Marszałka Województwa Lubuskiego, Wojewody Lubuskiego, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów ekonomii społecznej, wojewódzkiej rady działalności pożytku publicznego, związków spółdzielczych, instytutów badawczych, uczelni, związków zawodowych (łącznie 24 osoby, a od grudnia 2024 r. - 25 osób w związku z aktualizacją składu RKRES), odbyły się także dwa spotkania grupy roboczej ds. reintegracji, która działa w ramach prac komitetu. Podczas posiedzeń poruszano tematy ekonomii społecznej oraz usług społecznych na poziomie krajowym i lokalnym oraz propozycji zmian ustawy o es. Przedstawione zostały dwie diagnozy przygotowane przez ROPS dot. stanu usług społecznych osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów oraz stanu i funkcjonowania pieczy zastępczej. Zaprezentowano Lubuski Program Rozwoju ES na lata 2024 - 2026 i jego monitoring za 2023 r. Każde z posiedzeń odbyło się w siedzibie innego podmiotu ekonomii społecznej z naszego województwa.
- 3 spotkania sieci współpracy Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, które dotyczyły opracowania wspólnego dla województwa regulaminu przyznawania dotacji na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym.

Ważnym działaniem był również przegląd podmiotów ekonomii społecznej – okazja, żeby 32 podmioty ekonomii społecznej zaprezentowały swoją ofertę. Zrealizowano kampanię społeczną promującą lubuską ekonomię społeczną oraz przeprowadzono IX edycję konkursu „Lubuski Włócznik. Lider Biznesu Społecznego”. Konkurs organizowany jest dla podmiotów ekonomii społecznej (PES), zarejestrowanych i mających siedzibę na terenie województwa lubuskiego oraz jednostek samorządu terytorialnego (JST) województwa lubuskiego i ich jednostek podległych. ROPS w Zielonej Górze wypracował znak promocyjny, (znak jakości) którym wyróżnianie są

najlepsze podmioty ekonomii społecznej w regionie. Założeniem konkursu jest wzmacnianie pozycji podmiotów ekonomii społecznej z terenu województwa lubuskiego, a także wyróżnienie jednostek samorządu terytorialnego województwa lubuskiego, które w aktywny sposób działają na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Organizacja konkursu łączy szeroki krąg partnerów, co zwiększa jego oddziaływanie na różnych poziomach współpracy międzysektorowej oraz budowania pozytywnego wizerunku polityki społecznej w tym ekonomii społecznej na zewnątrz.

Zadanie 5. Włączenie społeczne w obszarze aktywnej integracji

Celem zadania jest stworzenie regionalnej platformy współpracy podmiotów funkcjonujących w obszarze reintegracji społecznej i zawodowej mającej umożliwić podnoszenie skuteczności działań reintegracyjnych na obszarze województwa lubuskiego. W 2024 roku zorganizowano:

- spotkania dotyczące skutecznej ścieżki reintegracji społeczno-zawodowej. Celem spotkań było inicjowanie współpracy pomiędzy jednostkami systemu pomocy społecznej, powiatowego urzędu pracy oraz podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym w procesie aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz wzrostu zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej;
- dwa dwudniowe spotkania mające na celu aktualizację Koncepcji systemu standaryzacji CIS w woj. lubuskim. Została przeprowadzona analiza poszczególnych standardów pod kątem konieczności zmian prawnych, merytorycznych i funkcjonalnych;
- dwudniową wizytę studyjną do województwa zachodniopomorskiego;
- dwa spotkania regionalnych sieci podmiotów reintegracyjnych, których celem było zbudowanie współpracy pomiędzy PES-ami, wymianę doświadczeń oraz podejmowanie i inicjowanie działań wspierających podmioty reintegracyjne.

Zadanie 6. Włączenie społeczne w obszarze rodziny i pieczy zastępczej. Więzi rodzinne

Celem zadania jest koordynowanie regionalnej polityki społecznej i wspieranie instytucji pomocy społecznej zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz instytucji i podmiotów działających w obszarze wspierania rodziny, pieczy zastępczej i adopcji poprzez usprawnienie mechanizmów komunikacji regionalno-lokalnej i obiegu

informacji, w szczególności w zakresie planowania krótko- i długofalowego oraz stosowania dobrych praktyk, m.in. na rzecz wspomagania więzi rodzinnych i w zakresie procesu deinstytucjonalizacji.

W ramach zadania odbyły się:

- 2 dniowe warsztaty współpracy międzyinstytucjonalnej;
- 3 spotkania sieciujące dla kadry związanej z rodziną, pieczą zastępczą i adopcją (Nowa Sól, Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski);
- cykliczne spotkania dla kadry związanej z tematyką rodziny. W różnych powiatach poruszaliśmy tematykę więzi rodzinnych, pieczy zastępczej, współpracy między instytucjami związanymi ze wspomnianą tematyką. W spotkaniach brali udział eksperci na co dzień pracujący w Ośrodku Adopcyjnym w Zielonej Górze.

Zadanie 7. Kreowanie regionalnych polityk i zwiększanie świadomości społecznej.

Celem zadania jest wdrożenie w samorządach lokalnych rozwiązań wynikających z Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES) i ustawy o ekonomii społecznej, planowanie i wdrożenie RPDl, wdrożenie standardów w zakresie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, uwrażliwienie na kwestie różnorodności i niedyskryminacji oraz zwiększenie potencjału instytucjonalnego JST do organizacji usług społ. W ramach zadania odbyły się:

- cykl spotkań doradczych poświęconych m.in. deinstytucjonalizacji oraz rozwojowi usług społecznych. Dwa pierwsze spotkania skierowane były do kadry domów pomocy społecznej z woj. lubuskiego i dotyczyły roli tych instytucji w procesie deinstytucjonalizacji. Kolejne dwa spotkania doradcze odnosiły się do tematyki związanej z deinstytucjonalizacją usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami. Zorganizowano również dwanaście spotkań doradczych dotyczących zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami – dla pracowników instytucji publicznych, odpowiedzialnych za wdrożenie standardów dostępności architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej, cyfrowej. 5 kolejnych spotkań dotyczyło programowania procesu deinstytucjonalizacji w gminach. Ich celem było zwiększenie potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu terytorialnego w zakresie organizacji usług społecznych. Zrealizowano również 5 spotkań w obszarze mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego;

- W drugiej połowie roku rozpoczęto realizację dwunastu spotkań doradczych dotyczących tworzenia Lokalnych Planów Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla gmin i powiatów województwa lubuskiego. W ramach tego działania opracowano poradnik zawierający narzędzia badawcze do diagnozy potrzeb w zakresie usług społecznych, który został przekazany jednostkom samorządu terytorialnego;

Ponadto opracowano i przyjęto ważne dokumenty strategiczne. W dniu 25 czerwca 2024 r. Zarząd Województwa Lubuskiego zatwierdził raporty z monitoringu Lubuskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej za rok 2023 oraz Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Lubuskiego na lata 2023–2026. Następnie, w dniu 20 sierpnia 2024 r., Zarząd Województwa Lubuskiego podjął uchwałę nr 16/387/24 w sprawie przyjęcia Lubuskiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2024–2026.

Zadanie 8. Wspieranie i inicjowanie nowych rozwiązań w zakresie polityki społecznej Zarządzeniem nr 19/2024 Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Zielonej Górze z dnia 4 października 2024 r. został powołany Lubuski Roboczy Zespół ds. Opieki Długoterminowej. Jest to organ opiniodawczo-doradczy, a jego głównym celem zadaniem jest wypracowywanie wspólnych stanowisk oraz rekomendacji rozwiązań w zakresie opieki długoterminowej. Kontynuowana była współpraca z podmiotami prowadzącymi Zielone Gospodarstwa Opiekuńcze.

„Lubuskie na rzecz rodzin”

Projekt „Lubuskie na rzecz rodzin”, który jest realizowany od 01.08.2023 r. do 30.10.2027 r. w partnerstwie z Fundacją na rzecz Collegium Polonicum, współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027.

Celem projektu jest zapewnienie mieszkańcom województwa dostępu do specjalistycznego wsparcia. W 2024 roku realizowane było w formie terapii rodzinnej, wsparcia psychologicznego, wsparcia psychoterapeuty, wsparcia terapeuty uzależnień, zajęć typu socjoterapeutycznego, arteterapii (warsztaty teatralne, spektakle dla dzieci i młodzieży, warsztaty muzyczne, zajęcia artystyczne), warsztatów dla dzieci i młodzieży (w tym treningów umiejętności społecznych) oraz rodziców, nieformalnych grup wsparcia a także innych w tym m.in. hipoterapii, terapii outdoor czy warsztatów psychologiczno-sportowych.

ROPS realizuje wsparcie na terenie powiatów zielonogórskiego oraz Miasta Zielona Góra, świebodzińskiego, międzyrzeckiego, słubickiego, sulęcińskiego, strzelecko-drezdeneckiego oraz gorzowskiego oraz Miasta Gorzów Wielkopolski za pośrednictwem punktów w Sulechowie, Świebodzinie, Międzyrzeczu, Sulęcinie, Słubicach, Drezdenku oraz Centrum Wsparcia Rodziny w Gorzowie Wlkp.

Partner realizuje wsparcie specjalistyczne dla mieszkańców powiatów krośnieńskiego, żarskiego, żagańskiego, nowosolskiego i wschowskiego za pośrednictwem punktów wsparcia w Żarach, Szprotawie, Wschowie, Nowej Soli i Krośnie Odrzańskim.

Docelowo w ramach projektu powstaną dwa centra wsparcia rodziny.

Dodatkowo w zorganizowano trzy festyny rodzinne (jeden w Drezdenku i dwa w Gorzowie Wlkp.), natomiast w Teatrze im. Juliusza Osterwy odbyły się dwa wydarzenia pn. „Mikołajki w Teatrze”, w których wzięło udział 600 dzieci.

W 2024 r. w projekcie rozpoczęło udział 1 529 osób w tym 961 kobiet i 568 mężczyzn. 939 osób to osoby poniżej 18 roku życia.

V. Zadania zlecone samorządu województwa lubuskiego z zakresu administracji rządowej w 2024 r.

5.1. Działalność Ośrodków Adopcyjnych na terenie województwa lubuskiego.

Na terenie województwa lubuskiego funkcjonują trzy ośrodki adopcyjne. Jeden niepubliczny prowadzony przez Lubuski Ruch na Rzecz Kobiet i Rodziny „Żar” w Żarach i dwa publiczne: Ośrodek Adopcyjny w Zielonej Górze oraz Ośrodek Adopcyjny w Gorzowie Wlkp., które funkcjonują w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Zielonej Górze.

Szkolenia.

W okresie sprawozdawczym publiczne ośrodki adopcyjne przeprowadziły 5 szkoleń dla kandydatów do przysposobienia. Szkolenia prowadzone według programu zatwierdzonego przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. Program określa cele szkolenia, czas trwania oraz metody i formy pracy dydaktycznej z kandydatami na rodziców adopcyjnych, zapewniając aktywny udział jego uczestników.

Tabela nr 15. Liczba szkoleń dla kandydatów do przysposobienia i liczba przeszkolonych osób.

Nazwa zadania	Jednostka miary	Ośrodek Adopcyjny w Zielonej Górze (ROPS)	Ośrodek Adopcyjny w Gorzowie Wlkp. (ROPS)	Niepubliczny Ośrodek Adopcyjny „Żar” w Żarach
Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów	szkolenie	3	2	2
Liczba osób przeszkolonych, w tym oboje małżonków oraz osoby przyspasabiające niepozostające w związku małżeńskim	osoby	30	22	13

Źródło: Opracowanie własne ROPS

Przysposobienia dziecka.

Ośrodki Adopcyjne prowadząc procedurę związaną z kwalifikacją osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka kierują się zasadą, iż przysposobienie może nastąpić jedynie dla dobra dziecka przysposabianego.

Tabela nr 16. Liczba dzieci kwalifikowanych do przysposobienia i przysposobionych.

Nazwa zadania	Ośrodek Adopcyjny w Zielonej Górze (ROPS)	Ośrodek Adopcyjny w Gorzowie Wlkp. (ROPS)	Niepubliczny Ośrodek Adopcyjny „Żar” w Żarach
Kwalifikacja dziecka do przysposobienia	24	31	36
Dzieci, w stosunku do których złożono wniosek o przysposobienie do sądu	19	8	21
Dzieci przysposobione w przysposobieniu krajowym	34	30	35
Dzieci przysposobione w przysposobieniu międzynarodowym	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne ROPS

Łącznie w 2024 roku przeprowadzono 99 adopcji w przysposobieniu krajowym. Nie orzeczono żadnej adopcji w przysposobieniu międzynarodowym.

Wojewódzki Bank Danych

Od roku 2010 ośrodkiem realizującym zadania związane z prowadzeniem Wojewódzkiego Banku Danych o dzieciach z terenu województwa lubuskiego jest Ośrodek Adopcyjny w Gorzowie Wlkp. Z ośrodków lokalnych do WBD w Gorzowie Wlkp. wpłynęły 33 karty dzieci, z tego 9 kart z Ośrodka Adopcyjnego w Zielonej Górze, 22 karty z Ośrodka Adopcyjnego w Gorzowie Wlkp. oraz 2 karty z Ośrodka Adopcyjnego „Żar” w Żarach. Wojewódzki Bank Danych w Gorzowie Wlkp. rozesłał 33 karty dzieci do ośrodków adopcyjnych, prowadzących Wojewódzkie Banki Danych w celu poszukiwania rodzin na terenie kraju. Po upływie okresu poszukiwania rodziny na terenie kraju, 34 karty dzieci zostały wysłane do Centralnego Banku Danych w Warszawie.

Do Wojewódzkiego Banku Danych w województwie lubuskim zostało zgłoszonych 944 kart dzieci z całej Polski i taka sama ilość została przesłana do ośrodków lokalnych w województwie lubuskim.

Inne realizowane zadania

Ośrodki adopcyjne realizują nie tylko zadania dotyczące postępowania adopcyjnego i organizowania szkoleń dla kandydatów do przysposobienia dziecka, ale również zadania, między innymi w zakresie:

- współpracy z asystentem rodziny, z rodziną zastępczą oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, z organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej;
- udziału w konsultacji w zakresie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej i w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- zapewnienia pomocy psychologicznej kobietom w ciąży oraz pacjentkom oddziałów ginekologiczno-położniczych, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu;
- promowanie idei adopcji, w tym poszukiwanie kandydatów do przysposobienia dziecka;

- prowadzenia szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Tabela nr 17. Zadania realizowane przez ośrodki adopcyjne

Nazwa zadania	Ośrodek Adopcyjny w Zielonej Górze (ROPS)	Ośrodek Adopcyjny w Gorzowie Wlkp. (ROPS)	Niepubliczny Ośrodek Adopcyjny „Żar” w Żarach
Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne	3530	2752	282
Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w postępowaniu postadopcyjnym	1625	101	275
Posiedzenia w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka	195	267	25
Dzieci, których sprawy były przedmiotem posiedzeń	207	364	32

Źródło: Opracowanie własne ROPS

Promocja idei adopcji.

• Zielona Góra

- prowadzenie strony internetowej Ośrodka oraz Fanpage'u Ośrodka na Facebooku;
- promowanie idei adopcji oraz udzielenie wsparcia postadopcyjnego podczas Pikniku rodzin adopcyjnych w Muzeum Etnograficznym w Zielonej Górze;
- promowanie idei adopcji oraz udzielenie wsparcia postadopcyjnego podczas Mikołajkowego spotkania dla rodzin adopcyjnych;
- w ramach promocji idei adopcji pracownicy Ośrodka uczestniczyli w Pikniku Rodzinnym organizowanym przez Fundację Centrum Rodziny,
- wywiad w lubuskim Centrum Informacji;
- w ramach wsparcia postadopcyjnego Ośrodek zorganizował 7 spotkań grup wsparcia dla rodzin adopcyjnych dzieci w wieku szkolnym oraz 1 spotkanie grupy wsparcia dla rodziców dzieci do 7 r.ż.;
- pracownicy Ośrodka podnosili swoje kompetencje zawodowe poprzez uczestnictwo w Ogólnopolskiej Konferencji Psychologii Klinicznej Dzieci i Młodzieży zorganizowanej przez Uniwersytet Zielonogórski, cyklu webinarowym „Rodzicielstwo bliskości

dla profesjonalistów RB PRO Back to basic” oraz udział w szkoleniu „Konsekwencje krzywdzenia i zaniedbywania we wczesnym dzieciństwie”;

- Przedstawiciele Ośrodka uczestniczyli również w Konferencji szkoleniowo – naukowej „Zrozumieć dziecko” zorganizowanej przez ROPS, Ośrodek Adopcyjny w Toruniu.

- **Gorzów Wlkp.**

- promowanie idei adopcji poprzez prowadzenie strony internetowej i Fanpage`a na Facebooku;

- udział w Lubuskim Pikniku Zdrowia i Profilaktyki w Gorzowie Wlkp.;

- organizacja Pikniku Rodzin Adopcyjnych;

- współorganizacja Mikołajek dla dzieci i rodzin adopcyjnych;

- współorganizacja Dnia Rodzicielstwa Zastępczego;

- współorganizacja warsztatów teatralnych dla rodzin adopcyjnych;

- organizacja spotkania z dyrektorami powiatowych centrów pomoc rodzinie z terenu działania Ośrodka w celu omówienia zasad dalszej współpracy;

- udział w Radzie użytkowników Systemu Adopcja;

- udział w pracowników Ośrodka w szkoleniu „Centralny Rejestr Pieczy Zastępczej”;

- udział pracowników w Konferencji szkoleniowo-naukowej w Toruniu „Zrozumieć dziecko”;

- wywiady dla mediów lokalnych.

- **Żary**

- prowadzenie strony internetowej, promocja ośrodka w mediach społecznościowych Facebook;

- promowanie idei adopcji poprzez media lokalne.

Ośrodki Adopcyjne przeprowadziły 99 adopcji i przeszkoliły 65 kandydatów na rodziny adopcyjne. Realizowane zadania zmierzały do zapewnienia każdemu dziecku stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego. Specjaliści z ośrodków adopcyjnych służyli pomocą, zarówno rodzinom chcącym przysposobić dziecko, jak i tym, którzy dziecko adoptowali. Działania zarówno Ośrodków Adopcyjnych jak i Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej zmierzały do promowania rozwiązań wspierających rodziny naturalne oraz inspirowania środowisk lokalnych do podejmowania działań na rzecz rozwijania rodzinnej opieki zastępczej.

We wszystkich 3 Ośrodkach na dzień 31.12.2024 r. 1 osoba samotna i 26 rodzin oczekiwało na przysposobienie dziecka.

VI. Wnioski wynikające z oceny zasobów pomocy społecznej za 2024 r. i rekomendacje na 2025 r.

Mając na uwadze dane z gmin i powiatów oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, przedstawiamy poniżej wnioski z ocen zasobów pomocy społecznej za 2024 r. i rekomendacje na 2025 r.:

- promować zlecanie usług z zakresu pomocy społecznej organizacjom pozarządowym, a w szczególności podmiotom ekonomii społecznej;
- wspierać tworzenie się partnerstw na rzecz rozwoju społeczności lokalnych pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej a organizacjami pozarządowymi;
- zwiększyć dostępność do specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, osobom i rodzinom borykającym się z trudnościami życiowymi,
- poprawić funkcjonowanie systemu wsparcia rodzin, w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze poprzez zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny;
- zwiększać kompetencje specjalistyczne kadr pomocy społecznej oraz wdrażać nowe, innowacyjne rozwiązania organizacyjne;
- rozwijać zintegrowany system wsparcia na rzecz osób i grup społecznych zagrożonych wykluczeniem poprzez budowanie partnerstw międzysektorowych;
- zintensyfikowanie działań wspierających osoby starsze i z niepełnosprawnościami poprzez rozwój usług społecznych (opiekuńcze, sąsiedzkie);
- promować interdyscyplinarne podejście do problemów społecznych umożliwiające kompleksowe rozwiązania odpowiadające na potrzeby osób wykluczonych społecznie ;
- inspirować jednostki samorządu terytorialnego do rozwoju niematerialnych form wsparcia, zwiększenia zakresu stosowania poradnictwa, pracy socjalnej, zatrudnienia subsydiowanego, rozwoju aktywnych form wsparcia, w tym podmiotów gospodarki społecznej, zwłaszcza skierowanych do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;

- rozwijać system kształcenia i podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej oraz systematycznie badać potrzeby szkoleniowe i specjalizacyjne;
- podejmować starania o pozyskanie środków na szkolenia pracowników pomocy i integracji społecznej oraz systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- prowadzić działania na rzecz zwiększenia prestiżu zawodu pracownika socjalnego poprzez np. organizację konferencji, seminariów, współpracę z mediami oraz ośrodkami akademickimi;
- prowadzić działania na rzecz innowacji społecznych w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wdrażać ideę deinstytucjonalizacji usług społecznych, która stanowi ważny kierunek rozwoju i zmian polityki społecznej, szczególnie na szczeblu lokalnym (zmiany w strukturze społecznej, starzejące się społeczeństwo, przekształcenia rynku pracy, wyzwania pieczy zastępczej, wyzwania zdrowotne i ekologiczne, bezdomność itd.);
- rozwijać usługi społeczne poprzez tworzenie centrów usług społecznych lub przekształcać istniejące jednostki pomocy społecznej w centra usług społecznych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1818);
- wdrażać rozwiązania oparte na wypracowanych w ramach realizowanych projektów unijnych mechanizmach i instrumentach skoncentrowanych na rozwoju szeroko pojętego obszaru usług społecznych i pomocy społecznej;
- w dalszym ciągu finansować zadania z zakresu administracji rządowej w całości z budżetu państwa; dotacja przekazywana na ten cel powinna pokrywać wszystkie wydatki związane z realizacją zadań, począwszy od miesiąca stycznia aż do końca grudnia każdego roku.